БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 195 (6630) СЕНТЯБРИИН 25 ПЯТНИЦА 1953 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

КОЛХОЗУУДАЙ ТОН ШУХАЛА ЗОРИЛГО

Нүхэр Хрущевой элидхэл тушаа энэ оной сентябриин 7-до Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй Пленумэй абаһан тогтоолые Бурят-Монголой ажалшад угаа ехэ баяртайгаар угтан абаа. Республикын машинно-тракторна станцинуудай ба совхозуудай хүдэлмэришэд болон албахаагшад, колхознигууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд бүгэдэарадай ехэ ба һайн һайхан хэрэгтэ — хүн зондо эдеэ хоолой зүйлнүүдые, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностьда —түүхэй эд элбэг ехээр байгуулха хэрэгтэ өөһэдынгөө оруулалта хэхээр эрид шиидэнхэй байна.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоол малажалые түргөөр хүгжөөхэ ябадалые түрүү зэргын удхашанартай гэжэ тоолоно. Энэ зорилго мүнөө хүдөө ажахыда эгээн шухала зорилго болоно. Гол түлэб малажалай продуктнуудые ба овощь улам ехээр үйлэдбэрилэн, арадай хэрэглэлэй структурые һайжаруулха хэрэгтэй болоно.

Малажалай гээгдэлые зайсуулхын ба энэ талаар партиин Центральна Комитедэй табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула, колхознигуудай ба МТС-үүдэй механизаторнуудай шэн зоригтойгоор, оролдосотойгоор хүдэлмэрилхэ, олониитын дунда хүмүүжүүлгын ба эмхидхэлэй хүдэлмэри партийна организацинуудай түргэнөөр ябуулха шухала болоод байна.

Ниитын малажалые хүгжөөхэ, манай республикын хүдөө ажахыдахи энэ гол һалбариин гээгдэл усадхахын тула мүнөө үдэр бүхэн, час бүхэн үнэтэй байна. Тэжээл үйлэдбэрилгэ, малай байрануудые барилга ба малажалдахи ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилга ниитын малай тоо толгойн ургалтын темпһээ нилээд хожомдожо ябана. Энэнь ниитын мал-ажал саашадань хүгжөөхэ ябадалда һаад болоно, мал һүрэгүүдэй олошоролгые удааруулна. Тиимэһээ, мүнөө малай үбэлжэлгэдэ амжалтатайгаар бэлэдхэхэ, Байгалай үмэнэхи үни удаан ба шэмэрүүн хүйтэн үбэлэй болохын урда тээ саг бүхэнии ашаглаха шухала.

Малай тэжээл бэлэдхэлгэдэ тохёолдоһон дутуунуудые зайсуулха ехэ арга боломжо манайда бии. Хүйтэн үбэлэй дүтэлжэ байхада, тэжээлэй корнеплодуудые түргөөр хуряаха шухала. Хартаабха малтан абалгада онсо анхарал хандуулха хэрэгтэй. Полидо соломо хуряаха ба сомохо ябадал тэжээл бэлэдхэлгэдэ мүнөө ехэ удхашанартай юм.

Тэжээлэй проблемые шиидхээгүйһаа, малай ашаг шэмэ үгэлгэ эрид ехээр дээшэлүүлжэ шадагдахагүй гэжэ партиин Центральна Комитедэй Пленум зааба. Ушар иимэһээ ниитынгээ малые бардам хүрэхэ тэжээлээр хангахын тулада колхоз бүхэн энэ дарыдаа хэмжээнүүдые абаха ёһотой.

Үбэлэй сагта малай бэлшээрилтые хооһон үгөөрөө буруушаадаг болобошье, тэжээлэй бата бэхи базы байгуулхын тула эршэ зоригтойгоор хүдэлмэрилдэггүй хүтэлбэрилэгшэд манайда бии гээшэ. Тэжээл үйлэдбэрилхэ талаар партиин ЦК-гэй Пленумэй даалгабаринуудые дүүргэхын түлөө тэмсэл дары дэлгэрүүлхэ ёһотой байһаниие партиин Хориин айкомой секретарь нүхэр Санжиев ба аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Рудаков гэгшэд мэдэнэгүй бэшэ. Гэбэшье, Хориин аймагай колхозууд үбһэ сомохо, силос дараха түсэбэйнгөө хахадыеньшье дүүргээгүй байна.

Республикын олохон колхозууд ба аймагууд малажалай байрануудые бариха талаар ехэ гээгдэлдэ оронхой. Кяхтын, Ториин, Зэдын аймагуудай колхозуудта ургаса хуряалгын халуун хаба болоод байхада, барилгын хүдэлмэри бодото дээрээ зогсоогдоһон, барилтын бригаданууд тараагдаһан байгаа. Энэ жэлдэ тэдэ аймагуудай колхозууд малай нэгэшье шэнэ байрые барижа дүүргээгүй. Юрэнхы дээрээ республика дотор барилгын түсэб оройдоол гурбанай нэгэ хубяар дүүргэгдээ.

Үбэлэй сагта малаа байрагүй байлгаха гээшэ тэрэниие турааха, үхүүлхэ гэһэншүү удхатай юм. Малай байрануудые барихын тула гүрэнэй кредидүүд болон колхозуудай өөһэдынь хизааргүй ехэ арга боломжо хэрэглэхэ шухала. Барилгын модон манайда барагшадагүй ехэ бии. Гансахан эмхитэй ба оролдосо ехэтэй ажалһаа бүхы юумэ дулдыдаха байна. Механизацилтые хэжэ болохо һайн байрануудта ниитын бүхы малые үбэлжүүлхэ хэрэгтэй юм.

Малажалда ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилгын тон багаар хэгдэһэн ябадал манай республикын колхозуудай фермэнүүд дээрэ ажалай бүтээсын ургалтада ехэ һаад түбэг ушаруулна. Уһаар хангаха, тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриие механизацилга илангаяа муугаар хэгдэнэ.

Фермэнүүд дээрэ бага бүтээсэтэ тар ажалай булюу байһаниие саашадаа тэсэжэ болохогүй. Партиин Центральна Комитедэй Пленум фермэнүүд дээрэ ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые ехээр механизацилха эрилтэ табина. Энэ зорилго шиидхэхын түлөө шууд тэмсэхэ шухала.

Республика дотор эгээл ехэ Зырянска гидроэлектростанци Прибайкальска аймагта бии юм, тэрэнэй электроэнерги тон муугаар ашаглагдана. Партиин Прибайкальска айком ба аймгүйсэдком энээниие һайн мэдэхэ байбашье, фермэнүүд дээрэ ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизировалхын тула ямаршье хэмжээ абанагүй. Республикын зарим аймагуудта фермэнүүдые механизацилха үнэтэ түхеэрэлгэ хэдэн олон жэлээр ашаглагдангүй, жэбэржэ хэбтэнэ.

Малажалые түргөөр хүгжөөн дэбжээхэ гээшэ тон ехэ удхашанартай. Энэ хадаа хүдөө ажахын талаар парти ба гүрэнэй эгээн хойшолуулашагүй зорилго мүнөө болоно. Энэ зорилго амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада тэжээл үйлэдбэрилхын, малай байрануудые барихын, малажалай ажал ехэтэй хүдэлмэринүүдые механизацилхын түлөө эрид шангаар тэмсэхэ хэрэгтэй. Колхоз бүхэн малай үбэлжэлгэдэ жэшээтэ һайнаар бэлэдхэхэ ёһотой.

Гараһан дутагдалнуудые зайсуулха, үбэлдэ бэлэдхэлэй хүдэлмэри бүрин дүүргэхэ гээшэ манай түрүүшын ба хойшолуулашагүй зорилго мүн!

Монгол Арадай Республикын Арадай Ехэ Хуралай Президиумдэ

Монгол Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведтэ

УЛАН-БАТОР

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум ба ССР Союзай Министрнүүдэй Совет хадаа Монгол Арадай Республикын Арадай Ехэ Хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Г. Бумацендын наһа бараһантай — хүшэр хүндэ гээлтэ хохидолтой дашарамдуулан МНР-эй Арадай Ехэ Хуралай Президиумдэ ба Министрнүүдэй Соведтэ гүнзэгы шаналалаа мэдүүлнэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум — **ССР Союзай Министрнүүдэй Совет**

1953 оной сентябриин 23.

Монгол Арадай Республикын Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерстводэ

УЛАН-БАТОР

СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерство Монгол Арадай Республикын Арадай Ехэ Хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Г. Бумацендын наһа бараһантай дашарамдуулан гүнзэгы шаналалаа мэдүүлнэ.

СССР-эй Гадаадын Хэрэгүүдэй Министерство.

1953 оной сентябриин 23.

Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Правительственна делегаци Сталинград ерэбэ

СТАЛИНГРАД, сентябриин 21. (ТАСС). КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинедэй Түрүүлэгшэ Ким Ир Сенээр толгойлогдоһон Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Правительственна делегаци мүнөөдэр эндэ ерэбэ.

Городой центртэй, тэрэнэй районуудтай ба түүхэтэ газарнуудтай танилсаха гэжэ делегациин гэшүүд мүнөөдэрые зорюулба. Культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудта тэдэнэр ошобо.

Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын Правительственна делегациин хүндэлэлдэ областной гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо нүхэр П. П. Елисеев обед үгэбэ.

Кузнецкэ металлургнуудай үгэ

СТАЛИНСК. (ТАСС). «СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» гэһэн Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй пленумэй тогтоол Сталинай нэрэмжэтэ кузнецкэ металлургическа комбинадай цехүүдтэ ехэ эдэбхитэйгээр зүбшэгдэнэ.

Партиин хараалһан хэмжээ-ябуулганууды металлургнууд халуунаар һайшаагаа, тэрээниие түргэнөөр дүүргэхые бүхы хүсөөрөө оролдохоор бэлэн байһанаа мэдүүлээ.

Шэрэм хайлуулгын цехын прокатчигууд партиин Центральна Комитедэй Пленумэй тогтоолые уншаад, хоёр дахин эршэмтэйгээр хүдэлмэрилхэ гэжэ нэгэн һаналаар шиидэбэ. Ахалагша вальцовщик, Сталинска шангай лауреат нүхэр Сомов иигэжэ хэлэбэ:

—Арадай ажабайдал һайжаруулха ба социалистическэ гүрэнэй хүсэ шадалые бэхижүүлхын түлөө, арадай ажахыч бүхы һалбаринуудые түргэнөөр хүгжөөхэ, хүдөө ажахые эрид дэбжүүлхэ түрүү зэргын хүндэ индустри манай орон дотор байгуулагданхай. Ушар иимэһээ металлургическа промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд бидэнэртэ ехэхэн харюусалга даалгагдана. Орондомнай хэрэгтэй бүхы металлые бидэнэр үгэхэ ёһотойбди.

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэд колхозуудта гарахань

КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй уряада харюу болгон, хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ хүсэ шадалаа, эрдэм мэргэжэлээ зорюулхын тула колхозуудта, МТС-үүдтэ, совхозуудта ошохоёо хүсэгшэд үдэр бүхэндэ олошоржо байна.

— Ленинградай Гүрэнэй зооветеринарна институдай дэргэдэхи заочно аспирантурада орохоёо бэлдэхэ гэжэ Ленинград ошоод байхадаа «СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолтой танилсаад, партиин уряагай харюуда, түрэһэн нютагаа ерэжэ, хүдөө ажахыда хүдэлхэ гэжэ шиидэбэб,—гээд коммунист Антон Дмитриевич Убеев мэдүүлнэ.

БМАССР-эй Хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй министртэ бэшэһэн мэдүүлгэ соогоо нүхэр **Убеев** иигэжэ бэшэнэ: **«Намайе Тарбагатайн аймагта ветеринарна врачаар эльгээхые гуйнаб. 1939 ондо Улан-Удын зооветеринарна институт дүүргээд, Ахын аймагта ветеринарна врачаар хүдэлжэ байтараа 1940 ондо сэрэгэй албанда абтаад, тэрэ гэһээр энэ оной сентябриин 15 хүрэтэр сэрэгэй албанда байгааб».**

* * *

Улан-Үдэдэ хүдэлжэ байһан зоотехник **С. В. Васюкова** мүн лэ колхоздо гаража хүдэлхые хүсэһэн байна.

Хуушан ажалдаа ошохоор шиидэбэб

Би гурбан жэлэй саада тээ механизаторнуудые бэлэдхэхэ Илькын һургуулида һуража, комбайнерай мэргэжэлтэй болоо һэм. Һургууляа дүүргээд, Селендумын МТС-тэ ошожо, тэндэ 2 жэл соо комбайнераар хүдэлһэн байнаб. Түрүүшын жэл самоходно комбайнаар 300 гектарай орондо 435 гектар, хойто жэлынь 518 гектар таряа һайн шанартайгаар хуряагаа һэм. Мүнөө Тамчын сомоной Соведэй гүйсэдкомой секретаряар хүдэлмэрилжэ байнаб.

«СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй Центральна Комитедэй Пленумэй тогтоолтой танилсаад байхадаа, МТС-тээ ошожо, хуушан мэргэжэлээрээ ажаллаха гэжэ шиидэбэб. Ороной хүдөө ажахые хүгжөөхын тулада парти, правительствын эды ехэ анхарал оролдолго гаргажа, тон шухала хэмжээ-ябуулгануудые хараалаад, бэелүүлжэ байхадань, һанаа амар хараад һуужа байхын аргагүй байна. Ингээд ойрын сагта МТС-тээ ошожо, хуушан ажалдаа ороод, механизаторнуудта парти, правительствын үзүүлжэ байгаа энэ ехэ найдабариие харюулхын тулада хүсэ шадалаа гамнангүй, бүхы оролдолгоёо гарган ажаллаха гэжэ шиидээд байнаб.

Доржо ЖАДАМБАЕВ,
комбайнер.

Түрэл орон доторнай

ИНЖЕНЕРНҮҮД ХҮДӨӨ ТОСХОНУУДТА ТУҺАЛАМЖА ҮЗҮҮЛНЭ

Хэдэн арбаад мянган инженер, агроном, техник, үйлэдбэриин новаторнуудые ниитэлһэн инженерно-техническэ обществын бүхэсоюзна научна Совет «СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» гэһэн КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолой бэелүүлгэдэ зорюулагдаһан хэмжээ-ябуулганууды хараалба.

ВСНИТО-гэй түрүүлэгшын орлогшо В. П. Лебедевэй ТАСС-эй корреспондентдэ мэдээсэһэнэй ёһоор бүхэсоюзна хүдөө ажахын общество болбол малда тэжээл үйлэдбэриие ехэдхэхэ, хартаабха, овощь һуулгаха ба хуряаха машина байгуулха, парнигуудта ба теплицэнүүдтэ эртын овощьнуудай үйлэдбэриие үргэдхэхэ гэһэн дурадхалнуудые бэелүүлжэ байна. Техническэ пропаганда, мүн дүй дуршэлнүүдэй андалдаха ябадалнуудые эмхидхэхэ, тэрэшэлэн ехэ хүдэлмэринүүд обществодо даалгагданхай.

Тэрэшэлэн бусад обществонууд, жэшээлхэдэ, машина бүтээгшэд, энергетигүүд, барилгашад, силикатчигууд, уһаар хангагшад ба санитарна техникын обществонууд КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй табиһан зорилгонуудые дүүргэхэ ябадалда хандуулагдана. КПСС-эй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолые бэелүүлгэдэ научнаар туһалха зорилготой тусхай комитет ВСНИТО-гэй дэргэдэ эмхидхэгдэжэ байна. Хүдөө ажахын асуудалнуудаар ба колхоз, мүн совхозуудта, научно-техническэ консультацинуудые үгэхэ ябадалда инженерно-техническэ обществын научна ажал-ябуулгые координировалэн шэглүүлгэ болбол комитедэй зорилгонь болоно.

(ТАСС).

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ТОВАРНУУДЫЕ ЕХЭЭР ГАРГАНА

ГОМЕЛЬ, сентябриин 18. (ТАСС). «Спартак» гэжэ Гомельско кондитерска комбинат түрүү зэргын техникээр зэбсэглэгдэнэ. Һүүлшын һара соо элдэб конфетэ үйлэдбэрилхэ конвейер хүдэлжэ эхилээ. Карамель гаргаха автоматическа дамжуулгын лини бүтээгдээ, мүн отолдог, орёодог ба бусад шэнэ машинанууд табигдаа. Бисквитнэ ба кофейнэ цехүүдэй байха гурбан дабхар корпус баригдажа дүүрэхээ байна. Рогачёвско һүнэй консервнэ заводой хүсэниинь ехэ боложо байна. Продукци бүтээн гаргалгаар тус предприяти дайнай урда тээхи үеынхиһөө хоёр дахин үлүүлбэ. Эндэ бүхы ажал механизировалэгдэһэн ба автоматизировалэгдэһэн байна. Шэнэ продукциие үдхэрүүлэгдэһэн һүтэй какао ба үдхэрүүлэгдэһэн стерилизованно һү гартаха бэлэдхэл хэгдэнэ.

Областиин эдеэ хоолой промышленностьда шэнэ предприятинууд бии болоно. Добрушда тоһоной заводой барилга дүүрэжэ байна. Будакошелевскэ сыр үйлэдбэрилгын завод һэльбэгдэн баригдаа. Тэрэнэй цехүүд соохи шэнэ түхеэрэлгэ продукци гаргалгые хоёр дахин ехэдхэхэ арга олгоно. Уза гэжэ станцида овощь хатаалгын механизированнэ завод баригдажа байна.

ШЭНЭ МАГАЗИНУУД

ЕРЕВАН. Апаранска районой худалдаа наймаанай 55-дахи предприяти—шэнэ магазин Апаран тосхондо нээгдэбэ. Торгон, ноoһон ба хлопчатобумажна бүдүүд, олон янзын трикотаж, гутал, амһарта, гэр соохи хэрэглэлэй зүйлнүүд, мүн эдеэ хоолой товарнууд тэндэ ехээр наймаалагдана.

Хүдөөгэй магазинуудай тоо Арменидэ олошорно. Энэ жэлдэ Вединскэ, Иджеванска, Горисска, Октемберянска, Шаумянска ба бусад олон районуудта шэнэ магазинууд бии болгогдоо. Жэлэй эсэс болотор худалдаа наймаанай хэдэн арбаад предприятинууд нээгдэхэ юм.

УСТЬ-КАМЕНОГОРСК. Областиин худалдаа наймаанай ба ниитын эдеэ хоолой предприятинууд олошорно. Городуудта, хүдэлмэришэдэй ба хүдөөгэй тосхонуудта 46 шэнэ магазин, 23 столово ба чайнанууд жэлэй эхинһээ хойшо нээгдэбэ. Эдеэ хоолой магазинууд ба столовонууд холодильна түхеэрэлгээр хангагданхай.

(ТАСС).

Бурят-Монголой ажалшад эб найрамдалые эршэтэ ажалаараа бэхижүүлхэ түгэс зоригтой

Баргажанай ажалшадай үгэ

БАРГАЖАН. **(Телефоноор абтаба).** Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Будапештскэ сессиин ба эб найрамдал хамгаалха Советскэ Комитедэй пленумэй шиидхэбэринүүдые Баргажанай аймагай ажалшад тон халуунаар һайшаана. Тус шиидхэбэринүүдтэ зорюулагдаһан суглаанууд аймаг дотор хаа хаанагүй үнгэргэгдэжэ байна.

— Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Будапештскэ сессиин, эб найрамдал хамгаалха Советскэ Комитедэй пленумэй шиидхэбэринүүдые үнэн зүрхэнһөө һайшаанаб, —гэжэ һаяхан болоһон суглаан дээрээ Уланай долоон жэлэй һургуулиин багша нүхэр Доржо Ламажапов хэлэбэ,—эб найрамдалда дуратай прогрессивнэ хүн түрэлтэнэй һанал бодолдо эдэ шиидхэбэринүүд бүримүһэн харюусана.

— Эб найрамдал гэһэн үгэ манииие баярлуулна, эб найрамдал гэһэн үгэ манииие ажалай габьяануудта уряална, —гэжэ Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой огородно бригадын бригадир Золто Эрдынеев мэдүүлбэ. Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Будапештскэ сессиин, эб найрамдал хамгаалха Советскэ Комитедэй пленумэй шиидхэбэринүүдтэ харюу болгон ниитынгээ ажахые саашадань хүгжөөхын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэбди.

— Эб найрамдалай хэрэг арадуудай гарта байна, —гэжэ аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй управлениин хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Цыбылев хэлэбэ, — Коммунистическэ партиие тойрон нигтаар жатсаһан советскэ арад коммунизмын замаар урагшаа найдамтайгаар дабшана, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые аршалан хамгаалха хэрэгтэ шэн зоригто ажалаараа өөрынгөө хубитые оруулна.

Мүн энэ суглаан дээрэ Уланай долоон жэлэй һургуулиин багша нүхэр Будаев, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комсомольско организациин секретарь нүхэр Арсаланов, колхозник нүхэр Эрдынеев ба бусад үгэ хэлэхэ зуураа, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Будапештскэ сессиин, эб найрамдал хамгаалха Советскэ Комитедэй пленумэй шиидхэбэринүүдые тон ехээр һайшааһан байна.

Тэрэшэлэн тус аймагай Сталинай, Ворошилозай, Карл Марксын нэрэмжэтэ ба бусад колхозуудай гэшүүдэй, промышленна предприятинуудай, эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй хамтын суглаанууд боложо, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Будапештскэ сессиин, эб найрамдал хамгаалха Советскэ Комитедэй пленумэй шиидхэбэринүүдые угаа халуунаар дэмжэбэ.

О. Раднаев,
манай корреспондент.

Манда дайн сэрэг хэрэггүй

Улан-Удын пристаниин ба Селенгинскэ техническэ участогай коллективүүдэй хамтын суглаан боложо, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Будапештскэ сессиин, эб найрамдал хамгаалха Советскэ Комитедэй пленумэй шиидхэбэринүүдые зүбшэн хэлсэһэн байна.

«Уласхоорондын проблемэнүүдые эбэй ёһоор шиидхэхын тулада Советскэ арадай тэмсэл» гэһэн элидхэл партийна библиотекые даагша нүхэр Коновалов хэбэ.

Эндэ үгэ хэлэһэн нүхэр Матвеева иигэжэ мэдүүлбэ:

— Манай Эхэ орон болбол эб найрамдалай ба арадуудай аюулгүй байдалай түшэг тулгуури мүн. Эб найрамдалда дуратай Советскэ правительствын политикые бүримүһэн һайшааха зуураа, советскэ арад хадаа Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Будапештскэ сессиин, эб найрамдал хамгаалха Советскэ Комитедэй пленумэй шиидхэбэринүүдые тон халуунаар дэмжэнэ.

Уласхоорондын проблемэнүүдые эбэй ёһоор шиидхэхэ талаар туйлагдаһан зарим тэды амжалтанууд бидэнэрые — советскэ хүнүүдые угаа ехээр баясуулна. Бидэнэр эб найрамдал хүсэнэбди, манда дайн сэрэг хэрэггүй, —гэжэ пристаниин хүдэлмэришэн нүхэр Мартынов мэдүүлбэ.

Тус суглаан болбол Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Будапештскэ сессиин, эб найрамдал хамгаалха Советскэ Комитедэй пленумэй шиидхэбэринүүдые бүримүһэн һайшааһан тогтоол баталан абаа.

Л. Бондаренко.

АЙМСОВЕДЭЙ СЕССИ

Ажалшадай депутадуудай Кударын аймагай Соведэй IV сесси һаяхан болобо. Кударын сельсоведтэ эмхидхэлэй-ниитын хүдэлмэриин ямараар табигдаһан тухайда тус сельсоведэй түрүүлэгшэ нүхэр Шишмаковой хэһэн элидхэл эндэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Эмхидхэлэй-ниитын хүдэлмэриие Кударын сельсовет үшөө һайнаар табижа шадаагүй гэжэ сесси дээрэ үгэ хэлэһэн депутадууд тэмдэглэбэ.

Сельскэ Соведэй саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэридэ ехэхэн дутуунууд бии байна. Тэдэнэр ехэнхидээ түсэбгүйгөөр хүдэлмэрилнэ, һунгагшадай һанамжа дурадхалнуудые хараадаа абанагүй. Илангаяа финансово-бюджетнэ комисси хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилнэ, — гэжэ депутат Шергин хэлэбэ.

Эгээл энэ ушарһаа мүнгэ элсүүлхэ түсэбөө сельсовет дүүргэнэгүй. Мүн худалдаа наймаанай комиссиин хүдэлмэридэ дутуунууд бии. Кооперативна мүнгэ зөөри үрихэ, худалдаа наймаанай ёһо гурим эбдэхэ ябадал Кударын сельподо үзэгдэнэ. Теэд сельсовет, тэрэнэй худалдаа наймаанай комисси эдэ дутагдалнуудые усадхаха хэмжээ абанагүй.

— Колхозно байгуулалтын асуудалда сельскэ Совет багаар анхаралаа хандуулна, — гэжэ депутат Ремешевский тэмдэглэбэ. — Колхозно үйлэдбэриин гол шухала асуудалнууд сельсоведэй гүйсэдкомой заседанинууд дээрэ тон үсөөнөөр зүбшэн хэлсэгдэнэ.

Эмхидхэлэй-ниитын хүдэлмэриин дутуунуудай гол шалтагаануудайнь нэгэниинь юуб гэхэдэ, сессинүүд болон заседанинууд дээрэ хурса шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлгэ хэгдэнэгүй гэжэ депутадууд тэмдэглэбэ.

Зүбшэн хэлсэһэн асуудалаараа сесси дэлгэрэнгы шиидхэбэри баталан абаа.

Парторганизацинуудай секретарьнуудай семинар

Колхозууд ба МТС-үүдэй партийна эхин организацинуудай секретарьнуудай нэгэ үдэрэй семинар КПСС-эй Түнхэнэй айком үнгэргэбэ.

Колхозууд ба МТС-үүдтэ социалистическэ мүрысөө эмхидхэхэ тухай, агитационно-ниитын хүдэлмэриин формо ба методүүд тухай, гүйсэдхэлые хинан шалгаха тухай элидхэлнүүдые семинарта хабаадагшад шагнаһан байна.

Өөрынгөө хүдэлмэриин дүй дүршэл тухай XVII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Ангархаев, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Бельгаев гэгшэд семинарта хабаадагшадта хөөрэжэ үгөө.

«КПСС-эй Устав—партийна ажабайдалай хэлбэришэгүй хуули ёһон мүн» гэһэн темээр партиин айкомой партийна, профсоюзна ба комсомольско организацинуудай таһагые даагша нүхэр Крымыгеновэй элидхэлые тэдэнэр шагнаһан байна.

Һүүлээрнь «СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» КПССэй ЦК-гэй Пленумэй тогтоолые арад зондо тайлбарилха талаар агитаторнуудай зорилгонууд зүбшэн хэлсэгдээ.

П. Демин.

Гоё һайхан эд бараа бүтээн гаргаха шухала

СССР-эй Верховно Соведэй V сессиин шиидхэбэринүүдые, сесси дээрэ нүхэр Г. М. Маленковой хэлэһэн үгые Улан-Удын «Кооператор-комсомолец» артелиин коллектив политическэ ба үйлэдбэриин айхабтар ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаһан байна. Тус коллектив үргэн хэрэглэлэй эд бараа элбэг ехээр үйлэдбэрилэн гаргахын түлөө тэмсэхэ зуураа, үнгэрэгшэ һарынгаа үйлэдбэриин түсэбые 114,5 процент дүүргэв.

Энэ артель хамта 5 цехтэй юм. Трикотажна гадар хубсаһа оёдог цех (даатшань нүхэр Завадская) һүүлэй үедэ ехэнхидээ эрхим шанартай продукци гаргадаг болоо. Жэшээнь, эрхим зэргын трикотажна дотор хубсаһа гаргаха түсэбөө тус цех 12 процентээр үлүүлэн дүүргэв. Тэрэшэлэн оймһоной цех продукци гаргаха түсэбөө 7 процентээр үлүүлэн дүүргэһэн байха юм.

Гадна, артелиин хүдэлмэришэдэй 60 гаран процентнь үйлэдбэриингөө даалгабарине үлүүлэн дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, трикотажна цехын хүдэлмэрилэгшэд нүхэд Кучкова, Мельникова, Кокрина гэгшэд үдэрэйнгөө нормые 230—260 процент хүрэтэр дүүргэнэд. Ниитын оёдолой цехын эсхэгшэ нүхэр Доржиева үдэрэйнгөө нормые 200 гаран процент дүүргэнэ.

Эдэ бүгэдэ дээрэһээ харахада, тус артель үйлэдбэриин үшөө ехэ амжалта туйлаха арга боломжотой байна. Гэбэшье, бүтээн гаргаһан продукциингаа шанарые улам һайжаруулхын, тэрэнэй ассортиментые үшөө үргэдхэхын түлөө энэ артелиин зарим цехүүд ёһотойгоор тэмсэнэгүй.

Малгайн цехые абажа үзэе. Оёгдоһон хэдэн арбаад малгай полко дээгүүр жэрыжэ байба. Зүгөөр, эдэ малгайнууд бултадаа 1-дэхи сортын байха ёһотой аад, муугаар оёгдоһон байба. Зарим малгайнуудайнь доторынь гадарһаа һураггүй үлүүгээр эсхэгдэһэн, зариманиинь һарабша муутайгаар оёгдоһон байна. Ямар ушарһаа иимэ голодһон гаргагдана гээшэб? Энээн тухайда цехые даагша нүхэр Ульянова нигэжэ хөөрэнэ:

—Манай цехын оёдолшод залуудана, дүршэжэ ядажа байна.

Энэнь зүйтэй байна. Юуб гэхэдэ, хүдэлмэрилэгшэдтэ зохистой условинуудай байгуулагдаагүй дээрэһээ кадрнуудай олоороо һэлгэхэ ушар үзэгдэнэ. Хэжэ байһан ажалдаа һаяхан лэ дүршэжэ байтараа, олон хүнүүд хүдэлмэриһөө гаража ошодог байна.

Жэшээнь, трикотажна цехтэ эхэнэрнүүдэй ба үхибүүдэй джемпернүүдые, эрэшүүлэй свитернүүдые оёдог. Шанарай талаар тэдэнние гэмгүй гэжэ даб дээрэ һанамаар байха юм. Теэд джемпернүүдынь үнгэ муутай. Гэхэ зуура, тэдэнние таатай зохидоор будажа, гоёожо болохоор байгаа.

Гэбэшье, тус артелиин хүтэлбэрилэгшэд (правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Матвеев, партийна организациин секретарь нүхэр Бадмаева) бүтээжэ байһан зүйлнүүдээ гоёохо, шанарыень улам һайжаруулха хэрэгтэ бага анхарал хандуулна гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Мүн артель хадаа олон янзын продукци бүтээн гаргаха арга боломжотой. Жэшээлхэдэ, перчаткануудые, трикотажна бээлэйнүүдые, эхэнэрэй трикотажна дотор хубсаһа болон свитернүүдые оёжо шадаха байна. Эдэ арга боломжонуудаа яахадаа дүүрэнээр хэрэглэнэгүйб гэхэдэ, эндэ техникэ зүбөөр ашаглагданагүй, үйлэдбэриин түрүү дүй дүршэл олоной шадабари болгогдон нэбтэрүүлэгдэнэгүй.

Тус артелиин правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Матвеев артелиие түүхэй эдээр хангадаг организацинуудай үмэнэ зохихо эрилтэ хэнэгүй. Тиимэһээ энэ артель зарим ушарта шанар муутай түүхэй эд абадаг байна.

Инженерно-техническэ кадрнуудаар тус артель дутамаг гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Гадна, артелиин партийна эхин организаци, тэрэнэй секретарь нүхэр Бадмаева хүдэлмэришэдэй дунда агитационно-ниитын хүдэлмэри үшөө һайнаар табижа шадаагүй. артелиин цехүүд дотор харуулан ойлгуулха агитаци, социалистическэ мүрысөөн ёһо тэдысэ эмхидхэгдэнхэй. Мүрысөөнэй дүнгүүд хаһа саг соогоо гаргагдажа, үйлэдбэриин зүблөөнүүд дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэггүй байна. Артелиин коллектив Октябриин урда тээхи социалистическэ мүрысөөндэ мүнөө болотор оролсоодүй.

СССР-эй Верховно Соведэй V сессиин шиидхэбэринүүд, сесси дээрэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Г. М. Маленковой хэлэһэн үгэ коллективэй дунда үргэнөөр тайлбарилагданагүй.

Бүтээн гаргаһан продукциингаа шанарые улам һайжаруулха, ассортиментыень үргэдхэхэ, продукциин өөрын үные химдаруулха тухай шухала асуудалнуудые тус артелиин коллектив үйлэдбэриингөө суглаан дээрэ зүбшэн хэлсээгүй байха юм.

Эдэ бүхы дутагдалнуудаа цары усадхажа, үргэн хэрэглэлэй эд бараа ехээр гаргаха гээшэ «Кооператор-комсомолец» артелиин коллективэй шухала зорилго болоно.

Р. Чимитдоржиева.

4-дэхи кварталай түсэбөөр

Улан-Удын ПВЗ-гэй шэрэм шудхалгын цехын коллектив шихтэвэ материалнуудаар гүйсэд ба саг соогоо хангагдаашьегүй һаа, доторой резервые һайнаар хэрэглэһэнэй ашаар август һарынгаа түсэб 103,4 процент дүүргэһэн байна.

Формовщигууд Лисовский, Асеев, Чистяков, Немчинов, Бондаренко, Красимова, Хамаганов ба бусад түсэбөө дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын тула ехэхэн оролдолго гаргаа.

Гадна, механик А. Гладунай, Пивнюгэй хүтэлбэрилдэг группа ажалайнгаа хажуугаар 8 тонно металл суглуулаа. Иимэ эмхитэйгээр хүдэлмэрилжэ, тус цех сентябриин эхиндэ 9 һарынгаа даалгабари дүүргээд, мүнөө 4-дэхи кварталай программаар ажаллажа байна.

И. Озимов.

Кировэй нэрэмжэтэ олзоборилгын артелиин токарь Б. Бортович социалистическэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ ябана. Нүхэр Бортович үдэр соо 225 амһартада оёор хэхын оронд 1250 амһартада хэжэ, нормоёо 500 гаран процент дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. Бортович ажаллажа байна.

Н. Уховай фото.

ТҮНХЭНЭЙ АЙМАГТА

АВТОМОБИЛЬНА ПАРК ҮРГЭДЭНЭ

Июль, август һарануудай туршада аймагай олонхи колхозууд гүрэндэ һү, нооһо тушааха түсэбөө дүүргэһэн байна. Ленинэй, Дзержинскиин, Калининай, Буденныйн нэрэмжэтэ, Еловско сомоной Сталинай нэрэмжэтэ, Ворошиловай нэрэмжэтэ, «Гигант» ба «Политотделец» колхозууд гүрэндэ һү, нооһо түсэбһөө гадуур тушаажа, «ГАЗ—51» маркын автомашинануудые абаа. Мүн аймагай 4 колхоз автомашинануудые абаха захил аймпотребсоюзда хээд байна.

КОЛХОЗНИГУУД ТОҺО НАЙМААЛНА

Дзержинскиин ба Молотовой нэрэмжэтэ хүдөө ажахын артельнүүд аймагай центр — Кырен тосхоной рынок дээрэ хоёр—гурбан үдэрэй туршада тоһо наймаалаад, 12 мянган түхэригэй доход оруулһан байна. Аймагай центрын эмхи зургаануудай, предприятинуудай хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшад тэдэнэй эрилтые хангаһандань колхозуудта баясхалан хүргөө.

ШЭНЭ БАРИЛГАНУУД

«Скотимпортын» конторо хүдэлмэрилэгшэд ба албахаагшадай байха нэгэ квартиратай стандартна 4 шэнэ гэрнүүдые Кырен тосхондо бариба.

Гадна, хүүгэдэй ясли, улаан булан ба шэнэ столово баригдажа байна. Барилганууд Октябрьска социалистическэ революциин 36 жэлэй ойн һайндэр болотор ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана.

И. Манзарханов.

АЙМАГАЙ ГАЗЕТЭНҮҮДЭЙ ХУУДАҺАНУУДҺАА

Колхоз бүхэндэ олон жэлэй ногоо тарижа болохо

«Аймагай колхоз бүхэндэ олон жэлэй ногоо таридаг болохо» гэһэн агроном А. Зайцевай ехэ һайшаалтай статья Яруунын аймагай **«Сталинец»** газетын сентябриин 17-ной номерто толилогдобо.

«Үндэһэгүй» хяаг гэдэг олон жэлэй ногоон манай эндэхи эрхэ байдалда ехэ һайнаар ургажа болохо гэжэ статья дотороо нүхэр Зайцев бэшэнэ.

«Үндэһэгүй» хяаг гээшэ ган гасуурта ба хүйтэн хагсуудашье тэсэмгэй ургамал юм. Дабһатай болон намагтай газарнуудһаа бэшэ ямаршье газарта энэ ургамал ургадаг. Сабшалан ба бэлшээриин ургаса муутай болоһон 900 гектар газар дээрэ, мүн хуушанай хахалагдаһан газар дээрэ Яруунын мяханай совхоз энэ хяаг ногоо тариһан байгаа», — гэжэ нүхэр Зайцев хөөрэнэ.

Һайн шанартай өөрынгөө үрһэтэй болохын тулада түрүүшынхеэ эгээл һайн поли дээрээ энэ хяаг таряа һэмди. Колосолжо байха үедөө энэ хяаг ехэ шэмэтэй байдаг. Тиимэһээ тэрэнние энэ үедэл сабшажа, үбһэн болгоходо таарамжатай юм. Үрһэ хэхын тулада энэ культурые августын һүүл багаар гү, али сентябриин эхеэр комбайнаар хадаха хэрэгтэй гэжэ тус статья дотор хэлэгдэнэ.

Тус совхоз энэ жэлдэ гектар бүхэнһөө арба гаран центнер хяаг үбһэ хуряажа абаһан байна. Мүнөө республикын колхозуудта 300 центнер «үндэһэгүй» хяагай үрһэ энэ совхоз худалдаха байна.

Олон жэлэй ногоо—«үндэһэгүй» хяаг манай республикын колхоз бүхэндэ тарижа, эрхим һайн ургаса хуряажа абаха гүйсэд арга боломжын байһан тухайда агроном нүхэр Зайцевай статья тон зүб толилогдоо гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Тэжээлэй бата бэхи база байгуулха асуудалаар колхозуудай болон МТС-эй хүтэлбэрилэгшэдэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, түрүү колхознигуудай һанамжа дурадхалнуудые саг үргэлжэ тунхаглажа, тэдэнэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые үргэнөөр харуулжа байха гээшэ аймагай газетэ бүхэнэй уялга мүн.

Ниитынгээ малые дулаан байраар хангая

Ниитын бүхы малые үбэлэй дулаан байраар бүримүһэн хангаха гээшэ тон шухала хэрэг мүн. Энэ асуудалаар **«Хэжэнгын колхозник»** газетэ сентябриин 10-най номертоо түрүү бэшэг толилһон байна.

«Октябриин 15 болотор малай хуушан байрануудые заһабарилжа дүүргэхэ шухала. Энээнһээ гадна, малдаа типовой шэнэ байрануудые бариха түсэб заатагүй дүүргэгдэхэ ёһотой. Гүүртэнүүдые болон отарануудые али болохоор томодхохо, тиихэдэ малшадай һууха дулаан гэр байрануудые олоор бариха тон шухала»,—гэжэ түрүү бэшэг соонь хэлэгдэнэ.

Энэ газетын сентябриин 13-най номерто «Коммунизм» гэжэ томодхогдоһон колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Цынгуевай бэшэһэн корреспонденци толилогдонхой. Тэрээн дотороо нигэжэ бэшэнэ: «Энээнһээ урда жэлнүүдтэ малай байра заһабарилха хүдэлмэреэ таряа хуряалгын дүүрэһэн хойно эхилдэг һэмди. Энэ хадаа тон буруу хэрэг байгаа. Юундэб гэхэдэ, үбэл ойро орожо ерээд, малайнгаа байрануудые яаралтайгаар, шанар муутайгаар заһабарилдаг байгаабди. Малай шэнэ байрануудые бариха саг үлэдэггүй һэн. Энээнһээ боложо малай ажал ехэхэн гээгдэл хохидолдо ородог байгаа.

Харин мүнөө жэлдэ барилгын саг үргэлжын бригада эмхидхээбди. Энэ бригадые эрхим колхозник нүхэр Цыренов ударидана. Энэ бригада жэлэй эхинһээ хойшо ехэхэн ажал хэбэ. Типовой проектын ёһоор малай олохон байрануудые бариба. 70 толгой тугалай байха типовой байра, үнеэдэй байха 2 байра, 500 толгой хонидой байра мүнөө шэнээр баригдаад байна. Үшөө баһа 500 толгой хонидой байха дулаан байра баригдажа байна. Малай хуушан байранууд заһабарилагдажа дүүрэхэ болоо».

Тус газетэ «Коммунизм» колхозой барилгын бригадын дүй дүршэлые тон зүб харуулаа гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

КПСС-эй ЦК-гэй Пленум болбол малай типовой байрануудые колхозуудта барижа, бүхы малые байраар гүйсэд хангаха зорилго табиба. Энэ зорилгые бэелүүлхын түлөө аймагай газетэнүүд тэмсэхэ ёһотой.

Олониитэтэй холбоогүй завком

Ажалшадые коммунистическээр хүмүүжүүлхэ зорилгоёо профсоюзна организацинуудай амжалтатайгаар дүүргэхын тулада тэдэнние партийна организацинууд саг үргэлжэ хүтэлбэрилхэ уялгатай. Гэбэшье, профсоюзна организацинуудые зарим партийна организацинуудай саг үргэлжэ хүтэлбэрилдэггүй дээрэһээ олохон завкомууд болон месткомууд тон хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилдэг байха юм. Энэ талаар ликеро-архиин заводой профсоюзна организаци жэшээ боложо үгэнэ. Заводской комитет, тэрэнэй түрүүлэгшэ нүхэр Непомнящих олониитэтэй ба профсоюзна эдэбхитэдтэй холбоо барисаагүйгөөр хүдэлмэрилнэ.

Заводской комитет эмхидхэлэй-ниитын, политико-хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулна. Гэбэл, заводто профсоюзна суглаан үсөөн үнгэргэгдэнэ. Социалистическэ мүрысөөн һулаар эмхидхэгдэнэ. Жэлэй эхинһээ хойшо эндэ лекци оройдоо нэгэ дахин уншагдаа. Партийна, профсоюзна организацинуудай, заводой хүтэлбэрилэгшэд, инженернүүд ба техникүүд коллективэйнгээ дунда лекци оройдоошье уншадаггүй. Гэшүүнэйнгээ түлэбэри үнинэй түлөөгүй профсоюзна гэшүүд олон. Тэрэ тоодо парторганизациин секретарь нүхэр Оловянникова 7 һарын турша соо гэшүүнэйнгээ түлөөһэ түлөөгүй байха юм.

Заводой партийна организаци завкомой хүдэлмэрине һайжаруулха хэмжээ абадаггүй, тэрэнэй ажал ябуулгые залан удариданагүй.

С. Собенников.

КРИТИКЭ БА БИБЛИОГРАФИ

НЭГЭ УЧЕБНИГЭЙ ОРШУУЛГА ТУХАЙ

Һургуулиин үхибүүдые коммунизмын үзэл сурталаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ учебнигүүд тон ехэ үүргэ дүүргэнэ гэжэ педагогическа наука тэмдэглэдэг байна. Иимэһээ учебнигүүдтэ ехэ эрилтэнүүдэй табигдадаг байһаниинь гайхалтай бэшэ. Марксизм-ленинизмын классигууд ба педагогическа наукын мэдээжэ ехэ эрдэмтэд һайн шанартай учебнигүүдые зохёохо ябадалда онсо анхарал табидаг байгаа.

Манай һургуулинууд һуралсалай олонхи предмедүүдээр һайн учебнигүүдтэй. Гэбэшье, табадахи табанжэлэй түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор политехническэ һуралсал хаа хаанагүй нэбтэрүүлхэ эрилтэ табигдана. Эгээл тиимэһээ зарим предмедүүдээр шэнэ учебнигүүдые зохёохо гү, али байгшадыень шэнэлэн бэшэхэ зэргэтэй болоно. Манай һанахада, тиимэ предмедүүдэй тоодо нэн түрүүн физикэ математика хоёр орохо ёһотой. Гэхэтэй хамта, манай республикын бурят һургуулинууд түрэлхи хэлэн дээрээ бэшэглэһэн физикын ба математикын учебнигүүдээр муугаар хангагданхай. Ганса лэ ород учебнигүүдэй оршуулганууд бии юм.

А. П. Киселевой «Геометри» гэжэ 6—7-дохи классуудта үзэхэ учебнигэй оршуулгатай танилсабабди. (Оршуулагшань Р. Найданов, редакторынь Ц. Дамбаев). Энэ учебник хадаа һүүлэй жэлнүүдтэ ехэ үргэнөөр дэлгэрһэн һайн учебник байһан болобошье, мүнөө үедэ бага зэргэ хуушарһан байна. Геометриин учебнигэй түрүүшынхеэ оршуулагдаһан тула тэндэ хэрэглэгдэдэг гол терминүүдые оршуулха талаар оршуулагша ба редактор бага бэшэ бэрхэшээлнүүдтэй ушараа гэжэ һанамаар. Наукын ба техникын элдэб һалбаринуудта хэрэглэгдэдэг терминүүдые зүбөөр оршуулга хадаа нэгэ хүнэй даамаар бэшэ ажал мүн. Энэ ажалые бурят-монгол хэлэ һайнаар мэдэхэ мэргэжэлтэдэй коллектив олониитын хабаадалгатайгаар гүйсэд дүүргэжэ шадаха байна. Бурят-монгол хэлэн дээрэ хэрэглэгдэхэ гол терминүүдые тогтоон баталха гэһэн тусхай комисси юундэшьеб гансал общественно-политическэ ба философско терминүүдые хараад лэ болишоһон байха юм. Иимэ комисси хадаа зохихо мэргэжэлтэдые хабаадуулалсан, наукын һалбари бүхэндэ хэрэглэгдэдэг терминүүдые хаража үзэхэ ёһотой гэжэ һанамаар.

Учебник оршуулга гээшэ хүндэшэг ажал мүн, яахадааб гэхэдэ, гансал тэрээн дотор ороһон мэдүүлэлнүүдэй удхыень зүбөөр оршуулха бэшэ, гадна методикын элдэб эрилтэнүүдтэ харюусаха, культурна мэдүүлэлнүүдээр бэшэхэ ёһотой бшуу. СССР-эй түүхын учебнигэй конспект тушаа нүхэд Сталин, Жданов, Киров гурбанай хэһэн ажаглалтанууд дотор энээн тухайда нигэжэ хэлэгдэнэ: «Учебник соо үгэ ба тодорхойлолго бүхэн нарииваар шэлэн абтаһан байха ёһотой».

Манай танилсаһан учебнигые оршуулагша хадаа олон жэлэй педагогическа дүй дүршэлтэй математикын багша юм. Энэнь оршуулгын шанарые зарим тэды дээшэлүүлһэниинь элитэ. Учебник соо тааруу зохидоор оршуулагдаһан мэдүүлэлнүүд ба үгэнүүд үсөөн бэшэ бии. Гэбэшье, энэ оршуулга түрүүшын туршалга байһан тула дутуу дунда ба тодорхой бэшэ зүйлнүүдээр олон.

Оршуулгын гол дутуунь юуб гэхэдэ, элдэб ойлгосонуудые орёо адараар тайлбарилһанһаа боложо, математическа удхын буруугаар гү, али тодорхой бэшээр гараһан мэдүүлэлнүүд тон олон дайралдана. Энээнэй жэшээнүүдые абажа харая.

Учебнигэй 27-дохи нюурта нигэжэ хэлэгдэнэ: «Хэрбээ нэгэ фигурын.., A, B, C, Д, E... точконууд бүхэндэ нүгөөдэ фигурын... A^1, B^1, C^1, $Д^1$, E^1 точконуудай симметричнэ тааруу байгаа һаань, тэрэ хоёр фигуранууд... MN сэхэ линидэ относительна симметричнэ гэжэ нэрлэгдэдэг ба мүн һөөргөө баһа тиимэ юм». «Һөөргөө баһа тиимэ юм» гэжэ ямар байхые хэлэнэб? Оршуулагдаһан мэдүүлэлэй удхань иимэ: нэгэ фигурын A, B, C,.. точконууд бүхэндэ нүгөөдэ фигурын A^1, B^1, C^1... точконууд тус тустань симметричнэ ба, һөөргөө, хоёрдохи фигурын точконууд бүхэндэ түрүүшын фигурын точконууд симметричнэ байбал, энэ хоёр фигура симметричнэ гэжэ нэрлэгдэдэг.

Учебнигэй 53-дахи нюурта «хэрбээ A ба B хоёр параллельнэ сэхэ лининүүдэй алиниишье тэрэ нэгэн гурбадахи C сэхэ линитэй параллельнэ һаа, тэдэ өөһэд хоорондо параллельнэнүүд байха» гэжэ хэлэгдэнэ. A ба B хоёр лининүүд параллельнэ һаа, өөһэд хоорондоо параллельнэ гэһэн удха гарана бэшэ гү?

«Угол А прямой, потому что, он вписан и опирается на диаметр» гэжэ мэдүүлэл нигэжэ оршуулагданхай: A булан сэхэ ба диаметр дээрэ тулажа багтаһан булан болоно». A булан яахадаа сэхэб гэжэ элирхэйлхэ ёһотой мэдүүлэл аад лэ, тэрэ үүргэсэ дүүргэжэ шаданагүй. (39-дэхи нюур).

Учебнигэй 99-дэхи нюурта «1. Ямаршье гурбалжанние багтааһан орой гээшэ нэгэ окружность гаргажа болодог.

2. Ямаршье гурбалжан соо багтаһан орой гээшэ нэгэл окружность гаргажа болодог» гэһэн теоремэнүүд байна. Ямаршье гурбалжанние багтааһан окружность гэжэ байдаггүй, мүн баһа ямаршье гурбалжан соо багтаһан окружность гэжэ байхагүй. Оршуулагдаһан мэдүүлэлэй удхань иимэ: ямаршье гурбалжан байг тэрэние багтааһан (тэрээн соо багтаһан) нэгэл окружность гаргажа болохо.

Учебнигэй 49-дэхи нюурта «AB сэхэ линиин нэгэ тээнь байһан C точкоһоо үгтэһэн M ба N точконууд дээгүүр гаргагдаһан CM ба CN хахад сэхэ лининүүд CA ба CB хахад сэхэ лининүүдтэй хамта адли булангуудые гаргахаар хизааргүй AB сэхэ лини дээрэ C точко олохо» гэжэ ехэ балар удхатай мэдүүлэл байна. AB сэхэ линиин нэгэ тээнь байһан аад лэ, баһа энэ лини дээрэ байһан точко олдохогүй бшуу. 98-дахи нюурта 34 ба 36-дахи задачануудта «үгтэһэн тайрадаһанда адли отологшо», «үгтэһэн тайрадаһанда адли дайрагша» гэжэ удхаараа буруу ба үлүү үгэнүүд нэмээгдэжэ оруулагданхай. Мүн 37-дохи задача соо «тэдэ үндэрнүүдэй нэгэниинь оройһоо бууһан байха» гэһэн үгэнүүд бии. Теэд юунэй оройһоо бууһан үндэр бэ, мэдэгдэнэгүй. Зарим ушарнуудта ород үгэнүүдые оршуулагша тэрэ хэбээрнь сэхэ оршуулхые һэдэнэ. Жэшээлхэдэ, «...всевозможные взаимно исключающие случаи» гэһэн үгэнүүд «элдэб янзын бэе бэеэ дахуулһан ушарнууд» гэжэ таамагаар оршуулагданхай.

Энэ учебнигэй оршуулга дотор бурят-монгол хэлэнэй ёһо гуримые эбдэжэ найруулагдаһан мэдүүлэлнүүд тон олон. Гэхэтэй хамта, манай һанахада, тодо бэшээр оршуулагдаһан ушарнууд бии. Жэшээлхэдэ, «равенство» (математическое) «адли» гэжэ үгөөр оршуулагдана, теэд энэ үгэнь «подобие» (математическое) гэжэ үгэдэ удхаараа дүтэ байна. Эгээл тиимэһээ түрүүшынь үгые «сасуу» гэжэ үгөөр хэлэбэл дээрэ шэнги. Мүн тэрэшэлэн «сравнить» гэжэ үгые «зэргэсүүлхэ» гэхын орондо «сасуулха» гэбэл удхаараа дүтэрхы болоно. «Совпадать» гэжэ үгые «таараха» гэжэ оршуулагдаһан байна. «Таараха» гэһэн үгын удха ехэ үргэн байһан тула «ниилэхэ» гү, али «ниилэн таараха» гээ һаа ямар бэ?

Үхибүүдэй үзэхэ учебник тобшохонууд ба ойлгосотой культурна мэдүүлэлнүүдээр бэшэгдэһэн байха ёһотой. Энэ ном соо үшөөл зохидоор хэлэжэ боломоор мэдүүлэлнүүд олон. «МДN лини хадаа сэхэ бэшэ... хадань», «өөһэд хоорондоо адлинууд гурбан адлихан хубинууд», «хоёр адлихан сэхэ булантай гурбалжануудай адлинууд тула» г. м. үлүүтээр дабтагдаһан үгэнүүд нэгэ мэдүүлэл соо олоороо дайралдана. Тиимэһээ оршуулагша үгэ үгөөрнь зүб оршуулхые оролдожо, бурят-монгол хэлэндэ таарахагүй адар мэдүүлэлнүүдые зохёоһон байна гэжэ һанамаар. Оршуулгын дутуунуудые тэмдэглэхэтэеэ хамта учебник дотор хэблэлэй алдуунууд бага бэшэ бии гэжэ зааха хэрэгтэй.

Эрдэм наукын үндэһэ һууринуудые шудалжа байгаа һургуулиин үхибүүдтэ ойлгосотой ба туһатай байхынь тула энэ учебнигэй оршуулгые дахяад һайса заһажа, шэнээр хэблэбэл болохо байгаа.

Б. СОДНОМОВ, физико-математическа наукануудай кандидат.

…ЙРЫН 2—3 ЖЭЛ СОО ХҮДӨӨ АЖАХЫН ПРОДУКТНУУДЫЕ ЭЛБЭГ ЕХЭ БОЛГОХЫН ТҮЛӨӨ ТЭМСЭЭ!

РЕСПУБЛИКЫН ҺААЛИШАДАЙ 1953 ОНОЙ 8 ҺАРЫН СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮНГҮҮД

Һү һаалгаар эрхим показательнуудые туйлаһан түрүү колхозууд

Колхозууд	Аймагууд	Колхозой түрүүлэгшэнэрэй фамили	Һаамхай үнеэн бүриһөө һаалһан һүн (литрээр)	Эзэлһэн һуури	Колхозууд	Аймагууд	Колхозой түрүүлэгшэнэрэй фамили	Һаамхай үнеэн бүриһөө һаалһан һүн (литрээр)
Ленинэй нэрэмжэтэ	Иволгын	Овчинников Г. И.	1062	10	„Коммунизм"	Бичурын	Гармаев М. Д.	863
Маленковой нэрэмжэтэ	Сэлэнгын	Мункожапов Д. С.	1054	11	„Улаан Эрхирик"	Заиграйн	Бадмаев С. Д.	862
„1-ое Мая"	Иволгын	Астраханцев Ф. К.	1014	12	Молотовой нэрэмжэтэ	Тарбагатайн	Мясников И. С.	847
XVIII партсъездын нэрэмжэтэ	Сэлэнгын	Герасимов Ф. В.	979	13	„Коминтерн"	Иволгын	Гырылов Д. Ц.	822
Чапаевай нэрэмжэтэ	Тарбагатайн	Пестерев И. П.	952	14	„Красный боец"	Тарбагатайн	Котляревский Н. И.	813
Дзержинскиин нэрэмжэтэ	Тарбагатайн	Пичугин И. К.	908	15	„Красная заря"	Прибайкальска	Патрушев А. Р.	799
Молотовой нэрэмжэтэ	Бичурын	Герасимов М. М.	906	16	Орджоникидзын нэрэмжэтэ	Прибайкальска	Изосимов И. И.	797
„Заветы Ильича"	Прибайкальска	Баев Н. П.	900	17	„Красный опытник"	Заиграйн	Казазаев Д. Г.	768
Кагановичын нэрэмжэтэ	Заиграйн	Угрюмов Л. Н.	898	18	„Путь Ленина"	Тарбагатайн	Матвеев С. С.	764
				19	Молотовой нэрэмжэтэ	Сэлэнгын	Минаев Г. В.	762
				20	„Осоавиахим"	Иволгын	Зайцев Ф. Р.	753

Һү һаалгаар эрхим показательнуудые туйлаһан түрүү һаалишад

Һаалишадай фамили	Аймагуудай нэрэ	Колхозуудай нэрэ	Һаамхай үнеэн бүриһөө һаалһан һүн (литрээр)	Эзэлһэн һуури	Һаалишадай фамили	Аймагуудай нэрэ	Колхозуудай нэрэ	Һаамхай үнеэн бүриһөө һаалһан һүн (литрээр)
Цырендоржиева Д. З.	Сэлэнгын	Карл Марксын нэрэмжэтэ	2198	50	Литвинцева С. А.	Бичурын	Маленковой нэрэмжэтэ	1262
Доржиева Е. Д.	„	Тельманэй нэрэмжэтэ	2179	51	Дармаева М. Д.	Сэлэнгын	Кагановичын нэрэмжэтэ	1248
Лумбунова Я. М.	„	Маленковой нэрэмжэтэ	2168	52	Доржиева Б. Д.	„	Маленковой нэрэмжэтэ	1218
Ринчинова Б. Б.	„	Маленковой нэрэмжэтэ	2164	53	Биликова С. С.	Бичурын	Ждановай нэрэмжэтэ	1235
Хайдапова Д. Ц.	„	Маленковой нэрэмжэтэ	2080	54	Дашиева С. М.	Сэлэнгын	Кировэй нэрэмжэтэ	1228
Хайдапова Ц. Г.	„	Маленковой нэрэмжэтэ	2062	55	Бадмадашиева Ч. Г.	„	„Социализм"	1227
Бадмажапова Ц. Х.	„	Сталинай нэрэмжэтэ	2047	56	Будникова Ф. М.	Мухаршэбэрэй	„Искра"	1206
Будаева С. Б.	„	Тельманэй нэрэмжэтэ	1995	57	Омоктуева Ц. Х.	Иволгын	„Улаан Оронго"	1188
Воронцова А. М.	„	XVIII партсъездын нэрэмжэтэ	1957	58	Васильева П. Т.	Мухаршэбэрэй	„Искра"	1175
Будажапова Д. Д.	„	Карл Марксын нэрэмжэтэ	1937	59	Новосельцева Т. И.	Прибайкальска	„Заветы Ильича"	1165
Жалсанова Б. Д.	„	„	1934	60	Цыденова Д.	Хэжэнгын	Ворошиловай нэрэмжэтэ	1162
Бадмаева Х. Д.	„	Тельманэй нэрэмжэтэ	1891	61	Хамуева В. И.	Сэлэнгын	Ленинэй нэрэмжэтэ	1157
Очирова Д. Д.	„	Карл Марксын нэрэмжэтэ	1885	62	Неродова Ф. И.	Прибайкальска	„Путь к коммунизму"	1157
Нимаева Д. З.	„	Тельманэй нэрэмжэтэ	1865	63	Голубева В. П.	„	„	1156
Шарапова Д. Д.	„	Тельманэй нэрэмжэтэ	1834	64	Казанцев П. И.	Иволгын	Ленинэй нэрэмжэтэ	1145
Сандакова Д. Г.	„	Сталинай нэрэмжэтэ	1797	65	Афанасьева А. В.	Хэжэнгын	„Заветы Ильича"	1145
Жамбалова Ц. Ж.	„	Сталинай нэрэмжэтэ	1778	66	Астраханцева	Иволгын	„1-ое Мая"	1138
Митупова Д. Х.	„	Тельманэй нэрэмжэтэ	1770	67	Батурина И. Я.	Прибайкальска	„Путь к коммунизму"	1129
Лубсанова Б. Г.	„	Карл Марксын нэрэмжэтэ	1764	68	Загузина А. М.	Иволгын	„1-ое Мая"	1128
Ринчинова Г. Р.	„	Маленковой нэрэмжэтэ	1756	69	Гаврилова А. М.	„	Хрущевой нэрэмжэтэ	1124
Жапова Д. Р.	„	Сталинай нэрэмжэтэ	1754	70	Бальжинимаева	Сэлэнгын	Калининай нэрэмжэтэ	1121
Очиржапова Н. О.	„	Тельманэй нэрэмжэтэ	1673	71	Жигжитова М.	„	Кагановичын нэрэмжэтэ	1110
Ринчинова Ц. Д.	„	Ленинэй нэрэмжэтэ	1650	72	Матвеева В. П.	Хэжэнгын	„Заветы Ильича"	1110
Ещенко Н. А.	„	XVIII партсъездын нэрэмжэтэ	1645	73	Доржидорова	Сэлэнгын	Маленковой нэрэмжэтэ	1108
Карпова А. В.	„	XVIII партсъездын нэрэмжэтэ	1628	74	Митрофанова И. М.	Мухаршэбэрэй	„Искра"	1104
Дандарова Д.	Заиграйн	„Улаан Эрхирик"	1615	75	Самбаева С. Д.	Бичурын	Ждановай нэрэмжэтэ	1101
Батуева Ц. Б.	Сэлэнгын	Карл Марксын нэрэмжэтэ	1607	76	Будаева Б. М.	Сэлэнгын	Кировэй нэрэмжэтэ	1090
Жамьянова	Иволгын	„Улаан Оронго"	1588	77	Усольцева Е. Ф.	Прибайкальска	Сталинай нэрэмжэтэ	1085
Цыденова Г. Д.	Сэлэнгын	„Социализм"	1555	78	Белых М. Т.	Заиграйн	Кагановичын нэрэмжэтэ	1082
Аюшеева Д.	Заиграйн	„Улаан Эрхирик"	1535	79	Китаева У. С.	Тарбагатайн	Дзержинскиин нэрэмжэтэ	1061
Жамбалова Ц.	Иволгын	„Улаан Оронго"	1534	80	Бабнова А. Г.	Иволгын	„1-ое Мая"	1056
Дылыкова Д. З.	Сэлэнгын	Сталинай нэрэмжэтэ	1525	81	Педынина А. В.	„	Ленинэй нэрэмжэтэ	1055
Сампилова Д. С.	Хэжэнгын	Ворошиловай нэрэмжэтэ	1508	82	Белых П. Д.	Заиграйн	Кагановичын нэрэмжэтэ	1040
Замбалаева Д. З.	Иволгын	„Улаан Оронго"	1477	83	Овчинникова А. Е.	Иволгын	Ленинэй нэрэмжэтэ	1030
Гатыпова Г.	Заиграйн	„Улаан Эрхирик"	1445	84	Кузнецова Л. Я.	Прибайкальска	Ворошиловай нэрэмжэтэ	1017
Цыденова М. Г.	Сэлэнгын	Карл Марксын нэрэмжэтэ	1429	85	Турина Е. П.	Заиграйн	Кагановичын нэрэмжэтэ	1000
Пикулова М. С.	„	Ленинэй нэрэмжэтэ	1428	86	Смородникова А.	Бичурын	Молотовой нэрэмжэтэ	998
Бальжиева Ц. Б.	„	Карл Марксын нэрэмжэтэ	1427	87	Орлова А. И.	Иволгын	„1-ое Мая"	997
Панькова Е. А.	Бичурын	Маленковой нэрэмжэтэ	1396	88	Кондарева Т. Н.	Мухаршэбэрэй	„Искра"	997
Доржиева С. Д.	Иволгын	„Улаан Оронго"	1387	89	Загузина М. И.	Иволгын	„1-ое Мая"	996
Доржиева Д.	Заиграйн	„Улаан Эрхирик"	1377	90	Шитина С. Р.	Тарбагатайн	Молотовой нэрэмжэтэ	996
Очирова Б. Д.	Сэлэнгын	Ленинэй нэрэмжэтэ	1374	91	Шурыгина А. Н.	„	„	995
Чимитова Ц.	Хэжэнгын	Ворошиловай нэрэмжэтэ	1366	92	Зубакина А. Т.	Иволгын	„1-ое Мая"	993
Будацыренова	Сэлэнгын	Калининай нэрэмжэтэ	1362	93	Михайлова А. П.	Тарбагатайн	„Красный боец"	982
Нимаева О. Ж.	Заиграйн	„Улаан Эрхирик"	1348	94	Козлова П. И.	Прибайкальска	„Путь к коммунизму"	976
Ешидоржиева Н.	„	„	1315	95	Безотецких М. М.	Тарбагатайн	Молотовой нэрэмжэтэ	973
Буторина	Сэлэнгын	XVIII партсъездын нэрэмжэтэ	1314	96	Хохлова В. И.	Иволгын	„1-ое Мая"	969
Кривоконова П. Д.	Иволгын	Ленинэй нэрэмжэтэ	1269	97	Вершинина А. К.	Прибайкальска	„Заветы Ильича"	965
Казанцева М. В.	„	„	1268	98	Сидорова А. К.	Бичурын	Маленковой нэрэмжэтэ	95[illegible]

Энэ жэлэй үнгэрэгшэ 8 һарын …рша соо республикын олохон кол…уд малай зунай алуулгые зү…р эмхидхэжэ, үнеэдэй һү үгэл…е нилээд дээшэлүүлжэ шадаа. …шээлхэдэ, Иволгын аймагай …нинэй нэрэмжэтэ колхоз (түрүү…гшэнь нүхэр Овчинников) август …а соо үнеэн бүриһөө 227 литр, …дэ 8 һарын туршада соо 1062 …р һү һаажа, һү һаалгаар рес…блика доторо түрүү һуури эзэл… Бичурын аймагай «Коммунизм» …хоз август һара соо үнеэн бүриһөө 118 литр, Сэлэнгын аймагай Маленковой нэрэмжэтэ колхоз — 210 литр, Иволгын аймагай «1-ое Мая» колхоз — 200 литр һү һаагаа.

Гэхэтэй хамта, үнеэдэйнгээ һү үгэлгые дээшэлүүлхын тула зунай бэлшээриин һайн условиие республикын колхозууд бараадаа хүсэдөөр ашаглажа шадаагүй. Ахын, Хоринн, Закаменай, Торини аймагуудай колхозуудта үнеэдэй ашаг шэмэ тон бага байһан зандаа. Гэхэ зуура, эдэ аймагуудай колхозууд үнеэдһээ ехэ һү һааха яһала арга боломжотой байгаа. Үнеэдһээ ашаг шэмын багаар абтаһан гол шалтагаан гэхэдэ, үнеэдэй һү үгэлгые дээшэлүүлхын түлөө һаалишад ба колхозуудай хоорондо социалистическэ мүрысөө эмхидхэлгэдэ аймагуудай хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй управленинүүдэй, зооветеринарна мэргэжэлтэдэй, колхозуудай партийна организацинуудай зүгһөө анхаралаа хүсэд хандуулаагүй ябадал болоно.

Гахай үсхэбэрилгэдэ анхарал хандуулагданагүй

Бичурын аймагай «Коммунизм» колхозой гахайн фермэдэ би үнинэй хүдэлжэ байнаб. Колхозой правленеэр табигдаһан түсэбые жэл бүхэндэ дүүргэнэбди. Нёдондо би 9 эхэ гахайһаа 100 гаран поршоонхо абаа һэм. Мүнөө жэлдэ 6 эхэ гахайһаа 70 поршоонхо абааб, гурбаниинь һаяар түрэхэ болонхой.

Манай колхозой правлени гахай үсхэхэ хэрэгтэ ямаршье анхарал табидаггүй гэжэ сэхэ хэлэхэдэ болохо байна. Гахай үсхэбэрилхэ жэлэй түсэбэй тоогой талаар дүүргэгдэхэдэ колхозоймнай правлени һанаагаа амаршадаг юм.

Манай фермэдэ жэл бүхэндэ 300—400 толгой гахай байдаг. Теэд энэ гахайнуудһаа колхознай абажа шадаха аргатай байһан ашаг олзо абанагүй. Томо гахайнуудые тусгаарлан таһалжа элдэб олон янзын хоол эдюулжэ шахаад, тэдэнние худалдажа, олзо доход колхоздо оруулха арга боломжые хэрэглэнэгүй. Хаа яа борсогор жаахан поршоонхонуудые худалдадаг. Энэнь юун ехэ олзо колхоздо үгэхэб даа.

Гахайнууднай зооветеринарна заабариин ёһоор тэжээгдэнэгүй. Хүйтэнэй сагта заримдаа буриташанхай отход бусалгаад эдюулдэгбди. Газарай гэдхэн байхада гахайнуудай ехэнхидээл Шэбэртын талаар таража өөһэдөө бэеэ хооллуулжа ябадаг юм.

Колхозой правлениин түрүүлэгшэ нүхэр Гармаев, парторганизациин секретарь нүхэр Цыбиков гахай хаража байһан бидэ колхознигуудта анхарал табинагүй. Социалистическэ мүрысөөншье эмхидхэгдэдэггүй. Хэнэйнгээ һайнаар, хэнэйнгээ муугааршье ажаллаһые мэдэдэггүйбди.

Бичурын аймагай хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй управлениин зооветеринарна мэргэжэлтэд маниие ашаг ехэтэ гахай үсхэбэрилгын түрүү дүй дуршэлтэй танилсуулхаһаа байтагай манай гахайн фермэдэ оройдоо харагдадаггүй.

Гахайнуудые шахалгаяа бүхы хэмжээгээр үргэдхэхэ зэргээр гахайн ашаг шэмэ үгэлгые дээшэлүүлхэ асуудалда схэ анхарал хандуулха хэрэгтэй гэжэ КПСС-эй ЦК-гэй Секретарь нүхэр Н. С. Хрущев КПСС-эй ЦК-гэй Пленум дээрэ ехэл зүбөөр зааһан байна. Бидэ колхозникууд гахайнгаа ашагые дээшэлүүлхын түлөө бүхы шадалаараа оролдохо байнабди.

Б. Дугаржапова, Бичурын аймагай «Коммунизм» колхозой гахайшан.

Түрүү зүгышэнэй эршэтэ ажал

Сергей Александрович Кулаковой зүгышэн болохо дуратай байхадань колхозойнь правлени 1949 ондо зүгышэдые бэлэдхэлэй нэгэ жэлэй һургуулида һурахыень Мухаршэбэр эльгээгээ һэн. Сергей Александрович тэрэ һургууляа амжалтатайгаар дүүргээд, хойто жэлынь Заиграйн аймагай Кагановичын нэрэмжэтэ түрэл колхоздоо хүдэлмэрилхөөр ерэһэн байгаа. Зүгышэнтэй болоходоо колхозой правлени хуршэ XVIII партсъездын нэрэмжэтэ колхозһоо зүгын 14 бүлэ худалдажа абаад, Кулаковто даалгажа үгэһэн байха юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо гурбан жэл түхай боложо байна. Энэ саг соо Сергей Александрович һургуулиһаа абажа гараһан эрдэмээ, түрүү зүгышэдэй дүй дуршэлые ажал хүдэлмэридөө үргэнөөр хэрэглэһэнэй ашаар зүгы үсхэбэрилхэ ба энэ ажалһаа ашаг шэмэ абаха талаар жэл бүри һайн амжалта туйлана. Мүнөө колхозой пасека дээрэ хамта зүгын табин бүлэ тоологдоно. Нёдондо түсэбэй ёһоор зүгын нэгэ бүлэһөө 10 килограмм товарна мёд хуряахын орондо 33 килограмм хуряажа, түсэбөө 330 процент дүүргээ һэн. Тэрэнһээ гадна, зүгын нэгэ бүлэһөө түсэбэй ёһоор 800 граммай орондо 1600 грамм воск хуряагдаһан байна. Нёдондо нүхэр Кулаков ажалай нэмэлтэ түлэбэридэ 130 килограмм мёд абаа һэн. Тэрэнһээ гадна, зүгышэдэй республиканска зүблөөндэ хабаадалсажа, 800 түхэриг шан абаһан, республикын түрүү зүгышэдэй дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлһэн байна.

Сергей Александрович туйлаһан амжалтаараа һанаагаа амарааагүй. Энэ жэлдэ колхоздоо тэрэ 1200 гаран килограмм эрхим шанартай мёд тушаагаад, зүгынгөө үбэлжэлгэдэ амжалтатайгаар бэлэдхэжэ байна.

СССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай Коммунистическэ партиин ЦК-гэй Пленумэй тогтоолдо харюу болгон, нүхэр Кулаков бүри һайнаар ажаллаха гэжэ шиидэбэ.

Г. Иванов.

САТИРЫН БУЛАН

Өөхэтэйень өөртөө, арбинтайень амандаа

Нюдэ хадхама харанхы һүни. Бороо дуһална. Эрэ тахянуудай сошормог мэгдүү хашхараанууд балай харанхы һүнинн нойрмог байдалые эбдэнэ.

Эгээл энэ үедэ нэгэ ашаанай автомашина харьятай таляахан горхоной модон хүүргээр гараад, Бичура деревниин Сталинай үйлсэдэ дүтэлэжэ тогтобо. Мандагар томо бэетэй наһажаал болоһон хүн энэ машинаһаа уухилһаар буужа ябатараа хүл дээрээ тогтожо ядан найгаһаар унашана. Автомашинын жолоошо кабинаһаа гүйжэ буугаад:

—Михаил Васильевич, ехэдүүлжэрхёол гээшэ хат даа. Энэ бүрүүл һааратга гэрээ оложо гэргэндээ бүтэн ошохо гүт, али үүдэндэтнай туласа абаашахамни гү?—гэжэ дуугаран байжа, тэрэ хүниие бодхооно.

—Хахадайнгаа харатай хани танил болоһон, халуунииешье, хүйтэчииешье үнихэнэй долёоһон, хүгшэрһэн шоно гэжэ намай мэдэдэггүй юм гүш?—гэжэ найгажа гунхажа байжа бабараад,—мэшээгтэй юумыем һарбайгты наашань, намайе һогтууда тоолоод абаадшье арилшоходоо болохот,—гэжэ хараал шэбшэгтэй холижо байжа кузов дээрэ һуугшадые зандарна.

Мэшээгтэй хүндэхэн юумэ үргэлөөд, хана уняа тэмтэрһээр тэрэ хүн гэрнүүдэй саагуур орожо харагдахаа болино. Шабар шабха болоһон үйлсэнүүдтэ унаһаар бодоһоор үнөөхи хүмнай нэгэ гэрэй үүдэндэ зогсожо, тэрэнээ шангаар ёборжо эхилбэ. Удаанншье болонгүй үүдэнэй саанаһаа шэшэргэнэһэн бахардуу эхэнэрэй абяан дуулдажа, үүдэн нээгдээдхинэ.

—Бэлэн эдеэн үгы гү? Мэргэнтэһээ нааша наадажа сэнгэжэ ябаа гэжэ һанаа гүш? хүхэ эхэнэр, юу унтажа хэбтээбши,—гэжэ шэрүүн шангаар бадараад,—тэрээн соолоо бүхэлөөр мяха мэнэ байтар шанаад аса!—гээд үнөөхи үргэлжэ ерэһэн шуһан шабар болоһон мэшээг тээшээ заана.

Үглөөдэрынь наран нилээд дээрэхэн гараад байба.

Нэгэ хүн орожо ерээд:

— Михаил Васильевич, үнөөхи машина хүбхэн, гэрэйтнай модо ойһоо зөөхэнэйм түлөө хүлһыем үгыт, үни удаанншье болгобот,—гэжэ мэгдэжэ дуугарба.

—Би шамда мүнгэ өөрһөө түлэхэгүйб, хүлһөө конторооһоо абахаш. «Заготскодто» шамайе модо, хүбхэ зөөгөө гээд наряд соо бэшээ һэм,—гээд гэрэй эзэн һөөргөө хэбтэшэнэ. Энэмнай Бичурын аймагай «Заготскодой» конторые даагша Михаил Васильевич Елизов гээшэ.

***

Албанай хэрэг, ажал хүдэлмэри гэхэдэ нүхэр Елизовэй арынь шүрбэһэн атиралдадагшьеһаа, гүрэнэй зөөриһөө өөхэтэй мяха өөр тээшээ, арьбантай хабһа аман тээшээ татаха болоходоо тэрэнэй тохир хурган хурдаар хүдэлдэг юм.

Албан хэрэгтэ унахын тула нэгэ борогшо гүү 9-дэхи жэлээ Елизов барижа байдаг. Албанай хэрэгтэ командировкодо гарахадаа Елизов ехэнхидээл харгын машинаар ябаад ерэдэг юм. Борогшо гүүн Елизовэй үбһэ, түлеэ асарха мэтын гэрэй ажалда мүрэйнгөө хололтор, туруунайнгаа элэтэр хүдэлдэг. Борогшо гүүнэй хоол гэжэ «Заготскодой» базаһаа жэл бүхэндэ олон шарга үбһэн, һара бүхэндэ 2—3 мэшээг овёс Елизовэй газаа буужал байдаг.

Үнэндөө, асардаг үбһэн, овёсынь борогшо гүүнэй нэрээр Елизовэй үмсын үнеэн болон ямаадай хоол болошодог. Борогшо гүүнэй аша туһа Елизовтэндэ миил эдээгээр дүүрэдэг бэшэ, харин борогшо гүүе һамганайнни эдсэлүүлһэнэй, харууһалһанай түлөө гээд «Заготскодой» конторын кассаһаа һара бүхэндэ нилээд ехэ мүнгэ Елизов карман-даа хэжэ байдаг. Иимэ аргаар үнгэрһэн хэды жэлэй турша соо нүхэр Елизов һамган болон хүбүүнэйнгээ салин хүлһэнэй нэрээр гүрэнһөө 17195 түхэриг абажа үбэршэлөө.

Карманайнгаа барюубшатайхан, хахадтаа мундаргүй болоходонь үдэр бүхэндэ өөхэтэйхэн, үргэлжэ шэнэхэн мяха зооголжо байха хүсэл нүхэр Елизовтэ түрэбэ. Энээнээ хүсэлдүүлхын тула мал тушаажа абадаг базадаа үхэр хонидой өөхэтэй тарганиинь шэлэжэ, үнжэхэдэнь үхэр үүсэлдэг, хоноходонь хони шарууһалдаг гурим тогтообо. Хуули буса хэрэгэйнгээ хорото мүр сараае бүгэлхын түлөө «холын замда бэлэдхэлэй мал тушаагшадта хүнһэ хоол болгожо хүбаагдаба» гэһэн шалтагаар үхэр, хонидые гаргашалдаг байна.

Өөхэтэй мяханшье, үнэтэй архишье Елизовэй хомхой һанаанда бага байхадань барижа байһан гэртээ «Заготскодтоо» гэжэ бэлдүүлһэн хүбхэ, хуурайлһан модо мүн лэ олохоноор өөртөө «хабшуулжархёо».

Бичурын «Заготскодой» контородо хүдэлдэг хүдэлмэришэд Елизовэй хуули буса ябадалнууд тухай, гүрэнэй зөөри хулууһан, үриһэн тухай аймсоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Федотовто, КПСС-эй аймкомдо, «Заготскодой» Бурят-Монголой конторые даагшада үни дуулгаһан байна.

Гэбэшье, хуби муута борогшо гүүн хулгайша хомхой Елизов хоёрой байдал мүнөө хүрэтэр хубилаагүй зандаа: борогшониинь сэмгэлхээр, шэмэтэ ногоо хазаадүй, захирагша Елизов хуулиин хатуу харюусалгада хабаадуулагдаадүй байһаар.

Б. Жарантай.

РЕДАКЦИДА ЕРЭҺЭН БЭШЭГҮҮД

Культурна хэмжээ-ябуулганууд үнгэргэгдэнэгүй

Паровозо-вагонно заводой хамтын байрада гурбан зуу шахуу залуу хүдэлмэришэд ажаһууна. Тэдэнэр һайнаар түхеэрэгдэһэн һаруул комнатонууд соо байдаг. Эндэ улаан булан бии. Тиимэһээ залуу хүдэлмэришэдэй сүлөөтэй сагаа хүхюунээр үнгэргэхэ услови бии гээшэ. Энээниие эмхидхэхэ лэ хэрэгтэй байна.

Залуушуул нийтэ-политическэ, естественно-научна темэнүүдээр мүн инаг дуран ба хани барисаан, советскэ хүнэй моральна шэнжэ шанар тухай лекцинүүдые шагнаха гэжэ ехэ хүсэдэг. Теэд залуу хүдэлмэришэдэй энэ хүсэлэн бэелүүлэгдэнэгүй, лекци, элидхэлнүүд огто уншагданагүй. Тэдэнэй дунда газетэ, номуудые шангаар уншалга, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдэнэгүй, мүн нүүдэл библиотекэ үгы байһаар. Хамтын байрада газетэ захилга муугаар эмхидхэгдэһэн, харуулан ойлгуулха агитаци, лозунгнууд үгы байһаар. Мүнөө улаан буланда культурно-гэгээрэлэй ямаршье хэмжээ-ябуулганууд үнгэргэгдэнэгүй. Һүүлэй үедэ ханын газетэ гаргагдахаашье болишонхой,

Хамтын байрадахи залуу хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлэгшэ нүхэр Разумова һара бүри хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин түсэб табидаг юм. Теэд энэ түсэб бэелүүлэгдэнэгүй. Улаан буланда тематическа вечер, уншагшадай конференци гэхэ мэтэ хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэхэ хэрэгтэ зохихо анхарал хандуулагданагүй. Спортдо, уранһайханай самодеятельностьдэ хабаадалсаха дуратай залуушуул эндэ олон бии. Теэд жэлэй эхеэр тэдэнэй список табигдаад лэ, бэшэ юумэ хэгдээгүй.

Мүн тус хамтын байрын дэргэдэ ажаһуудалай совет (түрүүлэгшэнь нүхэр Мунхоев), санитарна комисси (түрүүлэгшэнь нүхэр Максимов), улаан булангай совет (түрүүлэгшэнь нүхэр Винокур) бии аад, ямаршье хүдэлмэри ябуулнагүй. Ажаһуудалай совет коллективэй дунда ажалай журам һайжаруулхын тула оролдоногүй.

ВЛКСМ-эй заводской комитедэй гэшүүд хамтын байраар ябадаггүй, залуу хүдэлмэришэдэй ажаһуудалай асуудалнууд тухай багаар һонирходог байна.

П. Гуревич.

Металлом суглуулха түсэб дүүргэгдэнэгүй

Металлай хаядаһа суглуулга ажахын схэхэн удхашанартай юм. Теэд энэ хэрэгые Улан-Удын паровозо-вагонно заводой хүтэлбэрилэгшэд тоодоггүй байна. Тус завод металлом суглуулха түсэбөө һара бүри дүүргэдэггүй.

Заводой территори дээрэ металлай хаядаһан ехэ бии, теэд тэрэниие суглуулжа тушааха хэрэгтэ ямаршье анхарал хандуулагданагүй. Жэшээлхэдэ, шэрэм шудхалгын цехын дэргэдэ, мүн модо хатаадаг газарнуудта металлай хаядаһан эндэ тэндэ хэбтэжэ байдаг.

С. Борисов.

Бумацендэ наһа бараба

УЛАН-БАТОР, сентябриин 23. (ТАСС). Монгол Арадай-Революционно партиин үнинэй ажал-ябуулагша, Монгол Арадай Республикын Арадай Ехэ Хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Гончигиин Бумацендэ мүнөөдэр наһа бараба.

Тиранада советскэ литературын вечер болобо

ТИРАНА, сентябриин 23. (ТАСС). Тиранада болоһон албано-советскэ хани барисаанай һаратай дашарамдуулан, албанска уранзохёолшодой союз советскэ литературын вечер эмхидхэбэ гэжэ Албанска телеграфна агентство дамжуулна. Вечер дээрэ уранзохёолшод, искусствын ба культурын ажал-ябуулагшад, бусад айлшад, тэрэ тоодо советскэ культурын ажал-ябуулагшадай делегациин хүтэлбэрилэгшэ В. Кожевников байлсаба.

Албанска уранзохёолшодой союзай генеральна секретарь Имитрий Шутерики үгэ хэлэбэ.

Хитадай металлургическа промышленностиин ургалта

ШАНХАЙ, сентябриин 22. (ТАСС). Һүүлэй гурбан жэлэй турша дотор Хитадай Арадай Республика металлургическа промышленностине хүгжөөхэ хэрэгтэ угаа ехэ амжалтануудые туйлаа гэжэ «Синьвэньжибао» газетэ мэдээсэнэ. Үнгэрһэн жэлдэ бетон үйлэдбэрилгэ 1949 онойхитой сасуулхада 750 процент, булад—940 процент, буладай материалнуудые үйлэдбэрилэн гаргалга—820 процент болоһон байна.

Манай табанжэлэй түрүүшын жэлдэ шэрэм үйлэдбэрилгэ 1952 онойхитой сасуулхада 13,3, булад—22,1, булад материалнууд—34,8 процент ехэ болохо ёһотой юм гэжэ газетэ заана.

Вьетнамска Арадай армиин амжалтанууд

ПЕКИН, сентябриин 23. (ТАСС). Сентябриин 14-дэ вьетнамска Арадай армиин частьнууд французуудаар эзэлэгдэһэн Хунг-Ен провинциин столицаһаа 5 километр холо байдаг Чур-Банда дайсанай командна пунктые үгы хэбэ гэжэ Синьхуа агентство Вьетнамска информационно агентствын мэдээсэлые баримталан дамжуулна. Тусхай мэдээнүүдэй ёһоор, дайсанай хоёр рото бута сохигдоо гэжэ мэдээсэл соонь заагдана. 6 ехэ буу, 3 танк, 29 грузовигууд, виллисүүд ба автомашина-амфибинууд үгы хэгдээ.

Энээнэй урда тээхи недели соо вьетнамска Арадай армиин частьнууд Хунг-Ен провинцида дайсанай ротые жагсаалһаа гаргаба. Энэ провинцида байдаг арадай сэрэгүүд июлиин 27-һоо августын 25 хүрэтэр дайсанай 280 солдадуудые жагсаалһаа гаргаа гэжэ мэдээсэл соонь һануулагдана. Энэ үе соо дайсанай 50 гаран автомашина ба танкнууд, олон хүндэ пулемёдүүд үгы хэгдээ.

ООН-эй Генеральна Ассамблейн VIII сесси

НЬЮ-ЙОРК, сентябриин 23. (ТАСС). Сентябриин 22-ой үдэрэй пленарна заседани дээрэ Генеральна Ассамблей Советскэ Союзай делегациин дурадхаһан нэмэлтэ хоёр пунктнууд, тусгаарлабал, 1953 оной августын 28-да Генеральна Ассамблейн абаһан «С гэжэ резолюцие бэелүүлхэ тушаа генеральна секретариин меморандум» (энэ резолюци корейскэ асуудалаар Генеральна Ассамблейн VII сессиин абаһан дурадхалнуудые Хитадай Арадай Республикын ба Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын правительствонуудта мэдээсэхэ гэжэ генеральна секретарие уялгална) гэһэн пункт ба дэлхэйн шэнэ дайнай аюул зайлуулха, уласхоорондын харилсаануудта түгшүүрил багадхаха талаар хэмжээнүүд тухай пункт тушаа асуудалаар Генеральна комитедэй элидхэлые хаража үзэбэ.

СССР-эй делегацие толгойлогшо А. Я. Вышинский үгэ хэлэбэ. 1953 оной августын 28-да абтаһан Генеральна Ассамблейн «С резолюцие бэелүүлхэ талаар генеральна секретариин меморандум» гэжэ пунктые Ассамблейн зүблэхэ зүйлдэ оруулха шухала байһанине баримталан харуулаа.

Польшын, БССР-эй ба Чехословакиин түлөөлэгшэд генеральна секретариин меморандумые Генеральна Ассамблейн зүблэхэ зүйлдэ оруулха тухай советскэ дурадхалые абаха гэжэ һаналаа мэдүүлээ. Политическэ конференци тухай асуудалаар Хитадай Арадай Республикын ба Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын шэнэ дурадхалнуудые анхаралдаа абажа, зүбшэн хэлсээгүй һаа, Генеральна Ассамблей үүргэеэ дүүргэхэгүй байна гэжэ Польшын түлөөлэгшэ Кац-Сухи зааба. Нэгэн талын шиидхэбэринүүдые КНР-дэ ба КНДР-дэ баадхаха гэһэн һэдэлгэ амжалтатай байхагүй юм.

Тэрэнэй хүдэлмэридэ нейтральна оронуудай хабаадалга тухай асуудалые өөрөө политическэ конференци шиидхэжэ шадаха юм гэһэн американска түлөөлэгшэ Лоджын мэдүүлгэдэ хамааран, Кац-Сухи хадаа энэ тодорхой бэшэ найдуулга политическэ конференци тухай асуудалаар США-гэй правительствын эбсэшэгүй хараа бодолые — Азиин оронуудай интересүүдые огто тоодо абадаггүй хараа бодолые далдалха гэһэн зорилготой мэхэ гээшэ гэжэ мэдүүлбэ.

«Хоёр талын» конференци зарлахые дурадхаһан Холбоото Штадуудай хараа бодол буруу байна, эблэрэлгэ тухай хэлсээндэ зүришэнэ гэжэ БССР-эй түлөөлэгшэ Киселев тэмдэглэбэ. Корейскэ проблемые ба Дальна Востогой бусад проблемэнүүдые эбэй ёһоор шиидхэхые хүсэдэг Инди, Индонези, Пакистан, Бирма гэхэ мэтын Азиин оронуудые политическэ конференциин газаа тээ орхижо болохогүй гэжэ Киселев хэлэбэ. Тэдэ оронуудай хараа бодолые тоодо абангүй байжа болохогүй.

«Түхэреэн столой» гуримтай конференци корейскэ асуудалые эбэй ёһоор шиидхэхэ эрхим арга боломжо хангана гэжэ чехословацка делегат Давид хэлэһэн үгэ соогоо харуулаа. Хитадай Арадай Республикын ба Корейскэ Арадай-Демократическа Республикын дурадхалнууд имагтал имэ зорилготой байна.

Инди, Индонези, Бирма ба Пакистан гэхэ мэтын Азиин оронуудые конференцидэ хабаадалгаһаа зайлуулха ябадал политическэ конференциин амжалтада туһалхагүй юм, корейскэ проблемые зүбөөр шиидхэлгэ тэдэ оронуудта тон шухала удхашанартай юм гэжэ Давид тэмдэглэбэ.

Англиин ба США-гэй түлөөлэгшэд Генеральна секретариин меморандумые зүблэхэ зүйлдэ оруулха тухай советскэ дурадхалые буруушаажа үгэ хэлээ.

Советскэ дурадхалые голосовалха үедэ һаналаа барихаб гэжэ Югославиин түлөөлэгшэ мэдүүлбэ, тиихэдээ корейскэ проблемын бүхы хараа бодол Генеральна Ассамблейн зүблэхэ зүйлдэ оруулагдаһан корейскэ асуудалые хараха үедэ зүбшэн хэлсэгдэхэ байна гэжэ зааба.

Грециин делегат США-гэй хараа бодолые дэмжэбэ.

Ассамблейн зүблэхэ зүйлдэ генеральна секретариин меморандум оруулхагүй гэһэн дурадхалтай Генеральна комитедэй элидхэлые голосовалга тэрэнэй һүүлээр болоо. Найман оронои — СССР-эй, УССР-эй, БССР-эй, Польшын, Чехословакиин, Индонезиин, Бирмын ба Швециин түлөөлэгшэд энэ дурадхалые буруушаажа голосовалба. Арбан оронои — Ирагай, Йеменей, Афганистанай, Саудовско Аравиин, Сириин, Ливанай, Египедэй, Гватемалын, Аргентиинын ба Югославиин делегацинууд голосованиин үедэ һаналаа бариба. Индиин түлөөлэгшэ голосованида хабаадаагүй. 40 оронной, тэрэ тоодо Холбоото Штадуудай, Англиин ба Франциин делегадууд комитедэй дурадхалай түлөө (тайлбарилан хэлэхэдэ, СССР-эй дурадхалые буруушаажа) голосовалба.

Тэрэнэй һүүлээр Генеральна Ассамблей хадаа «Дэлхэйн шэнэ дайнай аюул зайлуулха, уласхоорондын харилсаануудтахи түгшүүрил багадхаха хэмжээнүүд тухай» советскэ делегациин дурадхаһан асуудалые Ассамблейн зүблэхэ зүйлдэ оруулха ба Политическэ комитедэй үзэмжэдэ табиха гэһэн Генеральна комитедэй дурадхалые нэгэн һаналаар (нэгэ хүн һаналаа баряа) баталба. Энээгээр Генеральна Ассамблейн заседани хаагдаба.

Корейдэхи эблэрэлгэ тушаа сэрэгэй комиссиин заседани дээрэ

ПЕКИН, сентябриин 22. (ТАСС). Синьхуа агентствын корреспондент сентябриин 21-дэ Кэсонһоо ингэжэ мэдээсэбэ:

Корейско-хитадай талаһаа эблэрэлгэ тушаа сэрэгэй комиссиин ахалагша гэшүүн генерал-лейтенант Ли Сан Чо корейскэ ба хитадай сэрэгэй 98.742 пленэйхидэй списогые американска түлөөлэгшэдэ комиссиин мүнөөдэрэй заседани дээрэ дамжуулан үгэбэ, тэдэнэй байдаг газар тушаа тайлбари үгэхыень американска талаһаа эрибэ.

Корейскэ Арадай армиин пленнэ 83.158 сэрэгүүдые ба Хитадай арадай пленнэ 15.584 һайндуратанине оруулһан энэ список Корейдэхи эблэрэлгэ тухай хэлсээнэй үедэ корейско-хитадай талада американецуудай дамжуулан үгэһэн пленэйхидэй списогүүдэй, мүн Улаан Хэрээһэнэй уласхоорондын комитедтэ американска талын табиһан списогүүдэй, сэрэгэй пленэйхидэй түрэлхидтэ эльгээгдэһэн бэшэгүүдэй ба американска талын толилһон мэдээнүүдэй үндэһөөр хэгдэбэ.

Генерал-лейтенант Ли Сан Чо список соо хэлэгдэһэн сэрэгэй пленэй хүн бүхэнэй байгаа газар тушаа харюусалгатай ба тодорхой тайлбари үгэхыень американска талаһаа эрибэ.

Тэрэ хадаа Дальна Востогтохи Нэгэдэмэл Нацануудай сэрэгүүдэй главнокомандалагша генерал Кларкын июниин 29-нэй бэшэг тухай тэрэшэлэн һануулба, бэшэг соогоо Кларк Ли Сын Манай сүлөөлһэн сэрэгэй 27 мянган пленэйхидые бусаахын тула оролдолго саашадла гаргахаб гэжэ үгээ үгэһэн юм. Генерал-лейтенант Ли Сан Чо энэ асуудалда харюу дары үгэхыень американска талаһаа эриһэн байна.

Сэрэгэй пленэйхидэй американска лагерьнуудта хэгдэдэг зэрлиг аашанууд тухай корейскэ ба Хитадай сэрэгэй пленэйхидэй мэдээсэл

ПЕКИН, сентябриин 23. (ТАСС). Кэсонһоо Синьхуа агентствын корреспондентын эльгээһэн мэдээсэл соо ингэжэ хэлэгдэнэ:

Паньмыньчжоньдо сентябриин 22-то репатриировалагдаһан Хитадай ба корейскэ сэрэгэй пленэйхид хадаа американецууд ба тэдэнэй агентнууд репатриацилгада сэхэ хамаадахагүй сэрэгэй пленэйхидэй дунда ябуулагдаха тайлбарилан танюулха хүдэлмэри таһалдуулхые һэдэнэ гэжэ хэлэбэ.

Репатриацилга тушаа комиссиин лагерьта нэбтэрэн ороһон гоминдановска агентнууд тайлбарилан танюулха хүдэлмэриие таһалдуулха методүүдтэ һургаха занятинуудта үдэр бүри ябахыень сэрэгэй пленэйхидые баалана гэжэ сэрэгэй пленнэ Лю Юн-цзян хэблэлэй түлөөлэгшэдтэ мэдүүлбэ. Эдэ занятинуудта лекци уншаһан багша ингэжэ хэлэбэ: «Нэгэдэмэл Нацануудай сэрэгүүдэй командовани «корейско-хитадай талын тайлбарилан танюулха хүдэлмэриие яажа таһалдуулха ябадалда сэрэгэй пленэйхидые һургахыемни эльгээгээ» гэжэ хэлэбэ. Тайлбарилан танюулха хөөрэлдөөндэ ганса гансаараа ошохогүй гэжэ һануулаад, бидэнние үхэлөөр занаба, тайлбарилан танюулха хүдэлмэри хэхэ корейскэ ба хитадай талын түлөөлэгшэдые шулуудаха гэжэ бидэндэ захирба.

Пленһээ бусажа ерэһэн кореец Сон Ю Чун ингэжэ хэлэбэ: «Кочжедо аралһаа бидэнэй гарахын урдахана американецууд бидэнэртэ резинкэнүүдые үгэжэ, тэдээгээр пращи хэхые захирба. Корейскэ ба хитадай талын түлөөлэгшэдые шулуугаар сохихын тула бидэнэр тэдэниие ашаглаха ёһотой байгаабди». Сон Ю Чунай хэлэһэнэй ёһоор, американецууд корейско-хитадай талын түлөөлэгшэдтэй хөөрэлдөө эбдэхэ бусад олон аргануудта сэрэгэй пленэйхидые һургаһан байна.

Пленһээ бусажа ерэһэн Лю Жун ингэжэ мэдүүлбэ: американска лагерьнуудта намайе зобоожо ба мүрдэжэ байһан тухай хэлэжэ барагдахагүй байна. Гэртээ бусаха дуратай байһанайнь түлөө Лю Жунине электрическэ тогоор зобообо. Мэдээгээ алдаха хүрэтэрнь американецууд тэрэниие ток доро байлгаба. Хожом тээшээ гоминдановска агентнууд тэрэниие шидамаар сохёо, гал халуун түмэрөөр бэеынь хайраа. Тэрэниие булад аргамжаар дээрэһээ үлгэжэ, ташуураар сохибо.

Гадаадын политикын асуудалнууд тушаа Неру парламентда үгэ хэлэбэ

ДЕЛИ, сентябриин 23. (ТАСС). Индийскэ информационно бюрогой дамжуулһанай ёһоор, Индиин премьер-министр Неру индийскэ правительствын гадаадын политикын асуудалнуудта зорюулагдаһан үгэ һаяхан индийскэ парламентын арадай палатада хэлэбэ.

Территориальна хараа бодолоор абажа үзэбэл, Германиин ерээдүй ба Дальна Востогой ерээдүй байдал тухай хоёр шухала проблемэ мүнөө дэлхэйдэ бии байна гэжэ Неру үгынгөө эхиндэ мэдүүлбэ.

ООН-эй Уставые дахин хараха тушаа хөөрэлдөөнүүд тухай хэлэхэ зуураа, Неру хадаа ООН-ие дэлхэйн бүхы нацануудай организаци бэшэ, харин шэлэгдэмэл нацануудай организаци болгохо гэһэн һанал бодол байдаг юм гэжэ хэлэбэ.

Инди шадаал һаа бүри үргэн хани харилсаанда эрмэлзэһэн байна гэжэ Неру хэлэбэ. Арабо-азиатска бүлэг гү, али нацануудай нэгэдэл гэхэ мэтын нацануудай элдэб янзын организацинуудта ажал-ябуулга эрхилдэг ушарһаа мүнөөнэй дэлхэйдэ Индиин үүргэ ехэ болоо.

Кашмиртахи ООН-эй адаглагшад тухай хэлэхэ зуураа, Неру хадаа тэлээндэ эсэргүү хэгдэһэн гэмнэлгые буруушааһан болобошье, һүүлшын 2—3 жэлэй турша дотор зарим ушарнуудта «бидэнэр таарамжатай ябуулгануудые ажаглан хараабди, бидэнэр протест хээбди, хэмжээнүүдые абаабди. Бидэнэр зарим адаглагшадые персона нон грата гэжэ соносхообди, тиин тэдэниие гэдэргэнь бусаагаабди...» гэжэ хэлэбэ.

ООН-до Хитадай түлөөлгэ тухай асуулалаар премьер-министр ингэжэ хэлэбэ: «Формоза аралай мүнөөнэй правительство Хитадые түлөөлнэ гэжэ хэн нэгэн хүн хэлэжэ шадаха гү? Формозын правительствын үгэһэн ямар-нэгэн уялга Хитадта бэелүүлэгдэжэ болохо гү? Хитадай үмэнэһөө үгэ хэлэжэ шадахагүй ямар-нэгэн хүнөөр, Хитадта юушье хэжэ шадахагүй хүнөөр, [...] түлөөлжэ шадахагүй хүнөөр, [...] тушаа өөрынгөө ехэ дурагүй[...] мэдүүлжэ лэ байдаг хүнөөр [...] тад ООН-до гү, али Аюулгү[...] ведтэ түлөөлэгдэжэ болохо юм [...] баталха гээшэ тон буруу ба [...] һэгүй байха болоно. Энэ [...] ООН-эй политикада эсэргүү [...] лүүлэгдэһэн гол асуудалнууд[...] гэнинь болоно». Зарим [...] гүрэнүүд Хитадые абаха тухай [...] дал энэ жэлдэ гү, али энэ [...] дээрэ харагдаха ёһогүй гэһэн [...] сээ хэбэ гэжэ һая мэдээсэ[...] байгаа. Магадгүй зарим тэд[...] хэрэгтэй болоошье һаа, конф[...] нуудые багаар үүдхэхэ иимэ [...] гые буруушаанагүйб гэжэ Не[...] лэбэ. «Гэбэшье тон буруу [...] мүнхэлхэ хүсэлтэй байна, бү[...] рые искусственна һуури дээр[...] рихые һэдэнэ гэжэ һананаб, [...] тическэ хараа бодолоор, ул[...] рондын эдэ нюурнууд үнэн з[...] долһоо улам холодожо байна [...] шэ ха».

Нэгэдэмэл Нацануудай О[...] зациин дурадхалнуудта харю[...] гон, Корея тушаа политическ[...] ференци тухай Хитадай [...] правительствын табиһан кон[...] радхалнуудта хамааран, Неру [...] даа Корея тушаа политическэ [...] ференци болохо ёһотой гэжэ [...] таланууд зүбшөөбэ гэжэ [...] Энэ конференциин состав [...] асуудал шиидхэхэ хэрэгтэй б[...] Энэ конференци дээрэ шиид[...] ринүүд олонхи голосоор абта[...] харин хамаата гол оронуудай [...] налай таараһан ба зүбш[...] ушарта абтаха байна.

Нейтральна оронууд энэ ко[...] ренци дээрэ түлөөлэгдэхэ гү [...] асуудал табигдана. Индиин [...] лаар, энэ конференци дээрэ т[...] оронуудай түлөөлэгдэхэнь шу[...] байна. Ушарынь, тэдэнэр з[...] дөөнүүдые зөөлэрүүлхэ ба түг[...] рилтэ байдал һуларуулха ябал[...] заримдаа туһалжа болохо юм.

Ирандахи байдал

ТЕГЕРАН, сентябриин 23. (ТАСС). «Кейхан» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, һүүлэй үедэ Тегеранай хэдэн газарнуудта бага зэргын демонстрацинууд болобо. «Шах» ба «Джаме» гэжэ сүмэнүүдтэ мүргэл хэдэг зарим хүнүүд лозунгнуудые хашхаралдаба. Сэрэгэй губернаторай мэдүүлгын ёһоор, эдэ лозунгнууд «ороной интересүүдтэ эсэргүү шэглүүлэгдэһэн байгаа».

Сэрэгэй засагаархид арестнуудые хээ, «Джаме» сүмэ дотор буу хэрэглэгдээ. Сүмэнүүд дотор арестовалагдаһан хүнүүдэй дунда—меджлисэй урдын депутат Назер Заде Кермани гэгшэ байба.

Арестовалагдаһан хүнүүд Луристан провинцида сүлэгдөө гэж[...] рэгэй прокуророй мэдээсэл соо [...] лэгдэнэ.

«Кейхан» газетын мэдээсэ[...] ёһоор, сентябриин 17-ной [...] арестовалагдаһан «арадай пар[...] гэшүүдэй» дундаһаа 100 хүн [...] шэлэн Луристан руу эльгээгд[...]

ТЕГЕРАН, сентябриин [...] (ТАСС). Газетын мэдээсэ[...] ёһоор, Абдол Энтезам Иранай [...] даадын хэрэгүүдэй минист[...] Амер Хосейн Бахтиари—портф[...] гүй министрээр, Рази Амид-[...] маншахын генерал-губернатор[...] Хади Оштори—Мазендеран пр[...] циин генерал-губернатораар [...] логдобо.

Швейцаридахи уласхоорондын шатарай тур[...]

ЦЮРИХ, сентябриин 23. (ТАСС). Михаил Ботвиннигтай матч хэхые хүсэгшэдэй матч-турнирай 13-дахи тур үсэгэлдэр Цюрихтэ болобо. Шэрүүн шанга тэмсэлэй һүүлээр, Смыслов Тайманов, Котов Петросян, Керес Глигорич гэгшэд тэнсэбэ. Штальберг Сабодо шүүгдээ. Авербах Болеславский гэгшэд наадаад, Авербах бага зэргын булюу байдалтай боложо, партинь хойшолуулагдаа. Түрүүлэн ябагшадай бүлэгые тодорхойлхо хэрэгтэ шухала болохо Решевский Бронштейн, Найдорф Геллер гэгшэдэй парти[...] хойшолуулагдаа, советскэ гросс[...] стернүүд позиционно булюу бай[...] тай болоо.

Мүнөөдэр 14-дэхи тур болож[...] рээндэ Глигорич Решевский, [...] манов Керес, Найдорф Смы[...] Петросян Геллер, Авербах Ко[...] Сабо Болеславский, Эйве Шт[...] берг гэгшэд наадаха байна. Бр[...] тейн нааданһаа сүлөөтэй байха[...]

Редактор Б. Ц. ЦЫЖИПО[...]

Капиталай оронуудта

Т У Р Ц И

(СПРАВКА)

Турци гэжэ гүрэн Европа Ази хоёрой уулзаһан газарта байдаг. Тэрэ хадаа Азида Багаазиатска хахад аралые ба Европодо Балканска хахад аралай зүүн захые эзэлдэг. Эзэлжэ байһан газарынь иитэ дээрэ 772 мянган квадратна километр байжа, Франциин газарһаа нэгэ хахад дахин шахуу ехэ болоно. Тэрэ ороной европейскэ газарынь азиатска газарһаа Босфор, Дарданеллы гэжэ хоолойнуудаар, мүн Мраморна далайгаар илгаатай. Хара далайһаа Дундада далай ороһон ганса тэрэ уһан зам эдэ хоолойнуудаар гарадаг байна.

Турциин арад зон 21 миллионһоо олон бэшэ. Олонхи зониинь, дүрбэнэй гурбан хубинь, хүдөө нютагуудта һуужа, хүдөө ажахы эрхилдэг.

1923 ондо буржуазна республика соносхогдоһон юм. Тэрээнһээ урда тээ султанаар толгойлогдожо байһан монархи байгаа. Турциин столицань Анкара город болоһон юм.

Экономическа талаараа Турци гээдэнги хүдөө ажахын орон мүн. Шэниисэ, ячмень, кукуруза, рис тарилаг. Мүн Дундада далайн эрьеэр оливка, апельсин, лимон, мандарин таридаг. Тамхи хлопок хоёр шухала техническэ культурань болоно.

Турциин промышленность һүүлэй жэлнүүдтэ нэгэ бага ургаһаншье һаа, үшөөл һула байна, харин капиталһаа ехэ дулдыданги байдалтай юм.

Энэ ороной ажалшадые нютагайнь помещигүүд болон капиталистнуудай мүлжэхэһөө гадна, харин капиталистнууд доромжолдог байна. Илангаяа бага яһатан — армянууд, курданууд, грузинууд болон бусад хүндэ байдалда байдаг. Тэдэ яһатан бүхы арад зонойнь 15 шахуу процентынь болоно.

Манай Советскэ правительство тогтохоһоо хойшо Турци тушаа эб найрамдалай политика ябуулдаг. Советскэ Союз ажаүйлэдбэрэе хүгжөөхэ хэрэгтэнь Турцида туһалжа, 8 миллион доллар мүнгэ процентгүй кредит болгон үгэһэн байгаа. Советскэ инженернүүд болон технигүүд турецкэ фабриканууд болон заводуудай барилгада хабаадаһан, мүн национальна кадрнуудые бэлэдхэхэ ябадалдань туһалһан юм. Энэ оной майн 30-да Советскэ правительство хадаа Турцида ямаршье территориальна эрилтэ үгыбди, хани хүршын харилсаа хүгжөөхые оролдонобди гэжэ мэдүүлһэн байна.

Гэбэшье, Турциин зонхилхы тушаалтан үшөө дэлхэйн хоёрдохи дайнай эхилхын урда тээ манай орондо харша политика ябуулдаг болоһон юм. Дайнай үедэ Турци хадаа Гитлер тээшэ боложо, Дүтын Востогто тагнуулайнь үүргэ дүүргээ. Турецкэ зонхилогшод Советскэ Союзда эсэргүү дай хэхынь тулада фашистска сэрэгэй корабльнуудые Хара далайда оруулаа. Тиигэжэ Монтредэ абаһан уялгануудаа бүдүүлигээр эбдэһэн байна.

Дайнай дүүрэһэнһээ хойшо Турциин хархис бололтой зонхилогшод Америка тээшэ боложо, тэрэнэй сэрэгэй ба экономическа «туһаламжые» абаа. Энэ хадаа оронииень американска империализмын мүлжэхэ ябадалда хүргэбэ. Турцида элдэб үнгын американска «советнигүүд» ба «экспертнүүд» бии боложо, тэдэнэй тоонь 5 гаран мянга болоо. Сэрэгэй аэродромууд, портнууд, стратегическэ харгынуудай болон бусадай барилга дэлгэрээ. Турци Атлантическа океанһаа хэды холошье һаа, Хойто-атлантическа агрессивнэ блогто оруулагдаһан байна. Турецкэ портнуудта американска ба английска сэрэгэй корабльнууд хододоо ябажа байдаг. Американска генералнуудай захиралтаар турецкэ солдадууд эб найрамдалда дуратай корейскэ арадта эсэргүү дайнда хабаадажа, шуһаа адхаһан байна.

Турецкэ правительствын дотоодын политикань гадаадын политикадаа адли реакционно юм. Хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн хатуу шэрүүнээр дарагдадаг. Коммунистнуудые саазалан алаха тухай хуули гаргагданхай. Олон мянгаад прогрессивнэ түрүү хүнүүд түрмэдэ хаагдаа.

Гэбэшье, арадта эсэргүү зонхилхы тушаалтанай политикыень буруушааһан хүдэлөөн орон доторнь улам үргэдэжэ байна. Америкые шоо үзэһэн ябадал үргэдэнэ, хууляар хоригдоһоншье һаань, таряашадай боһолгоон болон забастовконууд олоншорно. Хүдэлдэг тазарайнгаа, байдаг гэрэйнгээ хажада хүдэлмэришэдынь ингэжэ бэшэнэ: «Эб найрамдал мандаха болтогой!», «Советскэ Союзтай эбтэй байха ёһотойбди!».

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—23, заместителя редактора—7-85, отв. секретаря—3-23, партийной жизни, сельского хозяйства—10.17, пропаганды и переводов—6-84, культуры и быта, промышленности—4-52, мест информации и писем—11.05. Для междугородных переговоров—16.

Н—00635. Типография отдела издательств и полиграфической промышленности Министерства культуры БМАССР.